

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ
AYLIK YAYIN ORGANI

İKTİSAT DERGİSİ

NİSAN 1968

SAYI 46

CİLT : 8

250 KURUŞ

BURSA : Fabrika Merkezi: Sanayi Bölgesi, Büro: Atatürk Cad.
Ticaret Bankası İş Hanı Kat 1 Tel : 5559 - 4489

UNKAPANI - Atatürk Bulvarı - Manifaturacılar Çarşısı 3501 - 3502

YENİ BÜROSUNDA HİZMETİNİZDEDİR

Telefonlarımız : 22 35 73 - 27 72 53 olup değişmemiştir.

İKTİSAT DERGİSİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR

İktisaden zayıf bir millet fakrû sefaletten kurtulmaz; Kuvvetli bir medeniyete, refah ve saadete kavuşamaz; İçtimai ve Siyasî felâketlerden yakasını kurtaramaz.
K. ATATÜRK

C İ L T : VIII

S A Y I : 46

N İ S A N 1968

Flatı : 2.5 TL.

Yıllık: 30-6 Aylık: 15 TL.

Sahibi : Cemiyet Adına OKTAY EMED

Yazı İşleri Müdürü : NİHAT BATUR

İdare Müdürü : FARUK ÇEHRELİ

İdare Yeri : Tünel Galip Dede Cad. No. 48/1

Telefon : 44 04 36 - 49 89 03

Basıldığı yer : YENİLİK BASIMEVİ

YAZI HEYETİ :

İstanbul

Fazlı AYVERDİ

Nihat BATUR

Solmaz BURAL

Faruk ÇEHRELİ

Alpay ERDOĞAN

Zeki ERGİNSU

Şemsettin GÜLER

Atalay ŞAHİNOĞLU

Gül TURGUT

Rıdvan YÜKSELEN

Ankara

İmren AYKUT

Oktay EMED

Hamdi MEHTER

Fahrettin TUNÇÖZ

Meliha TURKAN

İÇİNDEKİLER

- 2 Derginin Sesi * * *
- 3 Ekonomik Durum Dr. Erdiñ TOKGÖZ
- 8 Ayın Ekonomik Olayları Faruk ÇEHRELİ
- 14 İşletme Sermayesinin Tanımı,
tesbiti ve finansmanı Oktay GÜVEMLİ
- 28 Aşırı Borçlanma Tehlikeli midir? ... Eyüp KARADAYI
- 30 Ticaret Şirketlerinin Çeşitleri Vasil SARAYLIOĞLU
- 34 Türkiye'de Birinci ve İkinci Beş
yıllık İktisadî Kalkınma Plânının
Mukayesesi Mualla ERTAN

Derginin Sesi !..

Sevgili ve Değerli Okuyucularımız,

Bugün, gerek Cemiyet gerekse Dergi olarak, üzerinde titizlikle durduğumuz, 67 İlimizin İktisadî Kalkınmasındaki hakiki yerini bulmak amacıyla yaptığımız çağırının, mezunlarımız tarafından ilgi ile karşılanmasının mutluluğu içindeyiz. Nitekim, İzmit Şubemizin Kongresinde yaptığımız temaslardan neticesi, kıymetli mezunumuz SEKA Genel Müdür Muavini Sayın Ahmet Ülgen'in Giresun iline ait çalışmalarını temin etmiş olduk. Sayın Ülgen'in uzun çalışmalarının hülâsası olan bu değerli araştırmasını en kısa zamanda dergimizin özel sayısı olarak kazanacağımız gibi Giresun ilimizin kalkınmasına istikamet verecek bu eseri ilgili mercilere de gururla sunacağız.

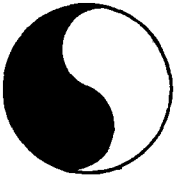
Malûmunuz olduğu üzere bir yıldır üzerine eğildiğimiz bu konuda ilk çalışmamız Sayın Zihni Tiryakioğlu'nun «Türkiye'nin Ekonomik bünyesinde yaş meyva, sebze üretim ve pazarlanması» isimli ve Dergimizin 3 ncü Özel sayısı olarak kazandığımız kitaptır. Ancak, bütün illerimizin müşterek ana konularından biri olan; yaş-meyva ve sebze'nin üretimini müteakip, 67 ilde haller teşkilî yanında ihraç imkânlarını da ortaya koyması bakımından kitap ayrı bir önem taşımaktadır.

Sayın Ülgen'in Giresun ilimize ait çalışması ise tamamiyle düşüncelerimize uymaktadır. Yazar, 67 ilden biri olarak ele aldığı Karadeniz bölgemizin şirin ili Giresun'un: iklimini, tabiatını, yeraltı ve yer üstü servetlerini, örf ve adetlerini, inançlarını, iş saha ve güçlerini objektif açıdan incelerken, istihdam seviyesini yükseltecek tedbirleri de sıralıyarak İktisadî refah'ı aramaktadır.

Değerli mezunumuzun bu örnek çalışmasının, diğer illerimize ait çalışmalar hazırlamakta ve hazırlayacak olanlara da ışık tutacağına inanıyoruz.

Sevgi ve Saygılarımızla,
İKTİSAT DERGİSİ

Ekonomik Durum

Amerika'nın Diğer Ülkelerdeki Yatırımları

Dr. Erdiñ TOKGÖZ

Amerikan hükümetinin dünyada çok önemli yankılar uyandıran son ekonomik kararları 1 Ocak 1968 tarihinde yürürlüğe konan dış ödemeler dengesini düzeltmek amacını taşıyan tedbirlerin devamı olarak kabul edilebilir.

Daha 1965 yılında, Amerikan yatırımcı firmalarının dış yatırımlarını kısıtlayan tedbirleri içinde taşıyan bir «Gönüllü program» yürürlüğe konmak istenmişti. Bunun içinde; kamu dış harcamalarının azaltılmasını, Amerikalı turistlerin harcamalarını kısımlarını ve Amerikalı müteşebbislerin dolaysız (direkt) yatırımlarının kontrol amacıyla etkisi bir kambyo düzeninin kurulması öngörüliyordu.

Bu tedbirler Amerika ile ilişkisi olan ülkeleri üç ayrı kümeye ayırıyordu. Geri kalmış ülkeler, Amerika ile özel ilişkileri

olan ve bundan yararlanan ülkeler, özellikle İngiltere nihayet alınan tedbirlerin asıl hedefi olan diğer Batı Avrupa ülkeleri.

Bilinen ve kabul edilen bir husus, Amerikan dış ödemeler dengesinin sürekli açık vermesinin nedenleri başında «dış yatırımların gelmesidir. Gerçekten bu gözlemi daha iyi değerlendirmek ve Başkan Johnson'un kararının nedenlerini daha iyi anlamak için Amerikanın dış yatırımlarıyla ilgili olarak belli sayıda genel verileri hatırlatmak yerinde olacaktır.

Amerikanın dış bilânçosu.

1966 yılı sonunda ülke dışındaki Amerikan mallarının (değerlerinin) toplamı 112 milyar dolar olarak değerlendiriliyordu. Bu toplam değerin 86 milyar özel yatırımlar, ve 26 milyar da kamu alacaklarından ibaretti. Bu aktif değerler karşı-

şında; 33 milyar kısa vadeli kamu borçları ve 27 milyarlık yabancı ülkelerin A-

merikadaki yatırımları toplamı olarak 60 milyarı bulan bir pasifi vardı (1).

**1966 Sonunda
Amerikan Dış Bilançosu (milyar)**

AKTİF		PASİF	
Özel Yatırımlar	86	Kısa vadeli kamu borçları	33
Kamu alacakları	26	Yabancı yatırımlar (Amerikada)	27
		Toplam	60
		Bakiye	52
Toplam 112		Genel Toplam	112

Sonuç olarak 1966 sonunda Amerikan dış bilançosu 52 milyarlık net bir aktif fazlalığı gösteriyordu.

Ancak bazı Amerikalı uzmanlar bu biçim bir değerlendirmenin Amerikan mali gücü hakkında yeterli bir bilgi vermekten uzak olduğunu ileri sürmektedirler. Özellikle böylesine bir değerlendirmenin aktif ve pasif'in birçok öğelerinin (eleman-unsur) likidite derecelerinin hesaba katıl madığını belirtmektedirler.

LİKİDİTE SORUNU

Özellikle direkt yatırımların değerlendirilmesinde yukarıda söz konusu edilen likidite derecesi önem kazanıyor.

1950 yılı sonunda Amerikanın istenebilir borçlarının toplamı 7,3 milyar dolar, ihtiyatların toplamı ise 22,8 milyar dolar idi. Yani 15,5 milyarlık pozitif bir kalıntı (bakiye) vardı. Aynı kalemler 1966 sonunda şöyle idi:

Amerikanın istenebilir	
borçları	31,3 milyar dolar
İhtiyatlar	14,9 milyar dolar

(1) Voir : Amerikan Ticaret Bakanlığının yayımladığı «Survey of Current Business» adlı derginin Eylül ve Ocak sayıları (1967).

— «Patronat François» Revue. Fev - rier 1968.

Rakkamlardan durumun nasıl tersine döndüğü ve 17,4 milyon dolarlık negatif bir kalıntı meydana geldiği görülmektedir.

Diğer yandan mal ve uzun vadeli alacakların bakiyesinin 1950 de 21,2 milyar dolar iken 1966 da 81,1 milyar dolara ulaştığını görüyoruz. Bu 60 milyar dolarlık olumlu bir gelişme demektir.

Yukarıda verilen rakkamların incelenmesi sonucunda; «Survey of Current Business» dergisi şu kanaate varıyor: «Amerikanın» ödemeler dengesi sorunu özellikle yatırımlar toplam miktarı içinde meydana gelmiş değişiklikler halinde görülen, herşeyden önce bir uluslar arası likidite problemdir. Bu problemin, likit olmayan Amerikan dış bilançosu aktiflerinde 80 milyar dolarlık bir artışa rağmen önemini sürdürdüğü görülmektedir.

1966 Yılı İçindeki Gelişmeler

54,6 milyar dolarlık direkt yatırımlar, 1966 yılının sonuna göre toplam aktifin en önemli payını meydana getiriyordu. 1965 yılına göre bu yatırımların artışının 5,2 milyar olması yabancı ülkelerdeki Amerikan değerlerinin çoğalmasındaki etkin unsuru olarak görülmüyordu. Diğer aktif kalemlerinin değişmesi çok daha az bir oranda olmuştur. Örneğin kısa vadeli alacakların hacmi çok az bir artış göstermiştir.

Diğer yandan Amerikadaki yabancı özel yatırımlar 1966 yılında 434 milyon dolar artarak «direk yabancı özel yatırım - lar toplamını» 8 milyar 797 milyona yükselmiştir. Bu rakamın Amerikanın aynı cinsten yatırımlarına oranla ne kadar küçümsenebileceği açıktır.

Yabancıların ellerinde bulunan Amerikan şirketlerine ait senetlerin toplam değerlerinin 14,6 milyon dolardan 12,6 milyon dolara düştüğü görülmektedir. Oysa Amerikada yaşayan kimselerin ellerinde tuttıkları yabancı şirketlerin senetle-

rinin toplamı bundan 3 misli daha fazladır. Ancak bu miktarın 1966 yılı sonuna göre «New York Stock Exchange'a» kayıtlı (cotées) bütün hisse senetlerinin birikimli değerinin % 2,6 sını geçmediği hesap edilmiştir.

Görüldüğü gibi Amerikalı yatırımcılar çoğunlukla direk yatırım yoluyla dışarı çıkmayı uygun bulmaktadırlar. Bunun içinde gittikleri yerde ya yerli şirketler kuruyorlar, ya da kurulu bir şirketin hisseni veya tamamen hisse senetlerini satın alma yoluna baş vuruyorlar.

**AVRUPADA YATIRILMIŞ AMERİKAN SERMAYESİNİN
ÜLKELERE GÖRE DAĞILIMI (2) (Milyon dolar)**

	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964
Toplam	2482	1181	1439	1694	1467	1654	1976	2376
Kanada	718	421	409	471	297	314	365	250
Avrupa	287	190	466	962	676	869	930	1342
Belçika	3	2	—3	10	15	27	35	73
Fransa	15	37	45	53	71	124	164	132
Almanya	75	24	77	133	94	248	216	273
İtalya	—2	25	21	55	79	35	120	203
Hollanda	6	18	32	31	11	51	53	106
Ortak pazar ülkeleri	96	106	171	282	270	485	588	787
İngiltere	172	63	190	589	180	170	124	207
İsviçre	4	5	63	27	102	119	97	215

(2) Net sermaye hareketleri

Kaynak: C. LAYTON, L'europe et les investissements americains. IDEES. PARIS. 1968. p. 234.

Burada önemli bir nokta olarak belirtmeliyiz ki direk yatırımlar denince en azından yerli bir şirketin sermayesine % 10 oranında bir iştirakin (katılma payı) olması zorunluğu ileri sürülmektedir.

AMERİKAN DİREK YATIRIMLARIN FAALİYET KESİMLERİNE VE BÖLGELERE DAĞILIMI

İmalât sanayiine yöneltilmiş yatırımlar, toplamın % 40 ı olarak önemli bir yer işgal etmektedir. Diğer önemli kesimlerden petrol ise % 30 ile ikinci sırayı almaktadır.

Avrupa Amerika direk yatırımlarının iki faaliyet kesime dağılımı (milyon dolar)

	1963	1964	1965	1966
İmalat Sanayii	1.107	1.293	1.737	1.855
Petrol	632	643	728	776

Kaynak: C. Layton S. 238 de verdiği veri lerden hareket edilerek hesap edilmiştir.

Avrupada, Amerikan direk yatırımların % 50 si imalat sanayiine, % 25 den azı petrole, % 12 si dağıtma (özellikle petrol dağıtımına) gitmektedir.

Batı Avrupa, 1966 sonunda Amerika'nın dışa yönelttiği direk yatırımların % 44, 1'ni kabul ederek, Kanada'dan sonra toplam Amerikandış yatırımlarının yoğunlaştığı (toplam dış yatırımın % 29,6 sı) ikinci bölge haline gelmiş oldu.

AMERİKAN DİREK YATIRIMLARININ ÖNEM SIRASINA GÖRE ÜLKELERE DAĞILIMI (MİLYAR DOLAR)

	Top- lam	Endüstri rol	Pet- rol
Kanada	16,87	7,67	4,54
İngiltere	5,65	3,71	1,16
Almanya	3,07	1,85	0,90
Venezuela	2,67	0,29	1,92
Avustralya	1,91	1,00	0,24
Fransa	1,76	1,19	0,29
Brezilya	1,25	0,85	0,13
Meksika	1,24	0,80	0,15
İsviçre	1,21	0,21	0,04
İtalya	1,15	0,54	0,47
Arjantin	1,03	0,65	—
Hollanda	0,86	0,37	0,27
Şili	0,84	0,05	0,51
Panama	0,79	0,03	0,17
Belçika	0,75	0,46	0,04
Japonya	0,75	0,18	—

Kaynak : Problemes Economiques «Les investissements Américains à l'étranger.» No. 1055, p. 17.

Ortak Pazar Ülkeleri bu yatırımların % 50 sine yakın bir miktarı kendinde toplamış bulunuyor. Ancak Ortak Pazar Ülkeleri içinde Almanya en büyük (% 20 den fazla) konuk severliği gösteriyor.

Önemli bir noktada Ortak Pazar Ülkelerine Yöneltilmiş Amerikan yatırım

larının oldukça yeni olmasıdır. Halen gerçekleştirilmiş yatırımların % 70'i, son 15-17 yıl içinde meydana getirilmiştir. Halbuki İngiltere için bu oran % 56 dır. Amerikan sermayesinin bu son ülkeye gelişi daha eski olduğu gibi değer olarakta (5,7 milyar) çok daha yüksektir.

İsviçre'nin Amerikanın dış yatırımlar politikası içinde ayrı bir yeri vardır. Bu ülke Amerikan direk yatırımlarından 1,2 milyar dolarlık kısmını kabul etmiş-sede oynadığı rol çok daha önemlidir. Zira İsviçre bir nevi Amerikan yatırımcı şirketlerine kaynak merkezi, dağıtım merkezi görevini yapmaktadır. Denilebilirki Amerikalı iş adamları (şirketler) İsviçre üzerinden Avrupa'nın ekonomik ve mali düzenine atmakta kolaylık bulmaktadırlar.

Amerikan şirketlerinin Avrupada satın aldığı şirketlerin değerlerinin toplamı 1965 de 369 milyon dolar iken 1966 de 538 milyon dolar olmuştur. Tersine satışlar 90 milyon dolardan 29 milyon dolara düşmüştür. Avrupada Amerikan direk yatırımlarının % 20 si, mevcut yerli şirketlerin satın alınması veya onlara iştirak şeklinde gerçekleşmiştir.

SONUÇ :

Bugün uluslararası özel sermayenin plasmanının en yaygın olan şeklinin direk yatırımlar olduğu kabul edilmekte -dir. En basit biçimiyle bu yatırımlar, ya yatırım şirketçe kendi faaliyet konusunda şubeler açmakla veya mevcut yerli bir şirketin sermayesine katılmakla olabileceği gibi, elde edilen kârların yeni -den yatırımlara yöneltilmesi ile de gerçekleşebilmektedir. Böylesine yatırımların en çok petrol konusunda başarı gösterdiği görülmektedir. (3)

(3) Gaston Ledue. «Economie du Développement». Paris. 1962, p. 476.

1967 yılının ve halen dünyada en çok satılan kitabın yazarı ünlü gazeteci ve

İktisatçı J. I. Servan SCHREIBER'in söylediği gibi (4).

Gelecek 15 yıl içinde yeryüzünde Amerika ve Rusya'yı izleyecek üçüncü büyük endüstri gücü Avrupa değil, Avrupa'da bir Amerikan Sanayii olacaktır».

(4) «Amerika Meydan Okuyor» Le défi Américains, Milliyet Gazetesi, 10 Nisan 1968.

Ünlü yazarın hesaplarına göre Avrupa'daki A.B.D. yatırımlarının % 90'ı yine Avrupa kaynaklarından finanse edilmektedir. Basit bir deyişle, Avrupalı Amerika'ya para veriyor, gelsin Avrupa'yı ele geçirsin diye.

Galiba en kısa yoldan «Amerikanın meydan okumasına bir son vermek için Avrupalıların bir an önce ekonomik ve siyasi yönden «Avrupa Birliğini» gerçekleştirmeleri gerekiyor.

K O N G R E

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mezunları Cemiyeti'nin Genel Merkez Kongresi 27. Nisan. 1968 Tarihinde İstanbul Ticaret Odası Meclis Salonunda Saat 15.- de yapılacaktır.

Ekseriyet temin edilemediği takdirde kongre 11. Mayıs. 1968 günü aynı yerde ve saatte kati olarak aşağıdaki gündem gereğince yapılacaktır.

GÜNDEM :

- 1 — Açılış ve Kongre divanı seçimi.
- 2 — Yönetim Kurulu faaliyet raporu ile mali raporun, murakıplarının okunması ve müzakereleri,
- 3 — Yönetim Kurulu üyeleri ve murakıpları ibra'ları.
- 4 — Yeni Yönetim kurulu ve murakıpların seçimi.
- 5 — Yeni bütçenin umumî heyete sunulması.
- 6 — Dilekler ve Temenniler.

Üyelerimize duyururuz.

GENEL MERKEZ
YÖNETİM KURULU

Ayın Ekonomik Olayları

Faruk ÇEHRELİ

1 — İHRACATI TEŞVİK TEDBİRİ OLARAK SINAYİ MAMÜLLERİN İHRA- CINDA VERGİ İADESİ NİSPETLERİ ARTTILIYOR

Sınai Mamüller ihracının teşvik edilmesi ve ihracat gelirlerinin artırılması için, ihraç mallarına tanınan vergi iadeleri yükseltilmektedir. Devlet Plânlama teşkilâtınca yapılan bir araştırma ile, 16 sanayi dalını ilgilendiren ihraç konularında vergi iade oranlarının yükseltilmesi gerektiği sinucuna varılmış ve bu görüş Hükümetçe de benimsenerek, bir kararname hazırlanmıştır. Kararname ile hâlen yüzde 36 ve 40 oranında vergi iadesinden yararlandırılan pamuklu, yünlü, sentetik elyaftan mamül maddelerde bu oran 50 - 56'ya yükseltilmek istenmektedir. Kararnamede diğer bir çok imraç malı için, oran bu derece yüksek tutulmakla birlikte genellikle bugünkü nispetlerin bir misline çıkarıldığı dikkati çekmektedir. Nitekim, teneke içinde ihraç edilen zeytinyağı, konserve, meyva suları dondurulmuş deniz hayvanları cam, konsantre krom bakır hadde mamülleri, zincir, vagon dahil her türlü de-

mir yolu araçlarında vergi iade oranları bir misli olarak tespit edilmiştir.

Bazı ihraç mallarında ise vergi oranları bugünkü ile kıyaslanamıyarak şekilde yükseltilmiştir. İhracatçılara bu maddeler için tespit edilen oran esas alınarak karşılığında bir geri ödeme yapılacaktır. Meselâ, şişe içinde kalite şarap ihraç eden bir kimse ihraç ettiği şarap sebebiyle devletten ihraç kıymetinin yüzde 36'sı oranında bir ödemede bulunmasını isteyecektir. Hazine bu parayı ihracatçıya döviz karşılığını alacağı sırada verecektir. Böylece, bir dolar karşılığında bazen 10 bazen 13,5 lira ödenecek ve ihraç malı sebebiyle daha evvel hazineye yapılmış vergi, harç ödemeleri ihracatçıya iade edilecektir.

Kararname ile, pamuk ipliklerinde iade oranı bir misli yükseltildiği halde kamgarn yün ipliklerinde hafif bir düşme görülmektedir buna göre eskiden yüzde 20 oranındaki vergi iadesinden yararlan kamgarn yün iplikleri için artık ihracat değerinin sadece yüzde 12'si kadar bir geri ödeme yapılacaktır. Yünlü trikotajda ise sadece yüzde 1'lik bir artış sa-

ğanmış ve yüzde 30 oranı olan vergi iadesi yüzde 40'a çıkarılmıştır.

Yan oranlarla ilgili olarak yapılan hesaplardan anlaşıldığına göre, ihracatımız bu yıl plân hedeflerinin üstünde bir artış gösterecektir. Yetkililer yükseltilmiş oranlara rağmen ihracat dövizlerinin diğer kaynaklardan daha ucuza mal olduğunu ifade etmekte ve «Dış ticaret dengesinin sağlanması için, bu tedbirin alınması bir zorunluluktur» demektedirler.

II — TÜRKİYE — A E T ORTAKLIĞI 1967 YILI FAALİYETLERİ ÖZETİ

5 Nisan tarihinde Lüksemburg'da toplanan Türkiye AET Ortaklık görüşmeleri esnasında ortaklığın Yıllık Faliyet Raporu da okunmuştur. Bu rapor şöyle özetlenebilir :

— Ticarî İlişkiler: Avrupa Anlaşması ile dört ihraç maddemize (tütün, kuru üzüm, incir ve fındık) tanınan kotaların kullanılış durumu memnuniyet verici olarak değerlendirilmiştir. Bunlardan sadece fındığın kotası tamamiyle kullanılmış ve tütün kotasının % 83' 6'sı, k. üzümün % 76'sı ve kuru incirin de % 82, 5'i üye memleketler tarafından kullanılmıştır.

Aynı zamanda, Anlaşmanın 6. maddesi gereğince, Türkiye diğer bazı mallar üzerinden de sürüm kolaylıkları talep etmiş ve Topluluk belirli deniz mahsulleri, taze üzüm, turuncgiller, üzüm şarabı tekstil mamûlleri ve halı için kontenjanlı tarife indirimleri tanımıştır. Topluluk yetkilileri bu tanınan kolaylıkların yeterli olduğu kanısındadırlar. Diğer yünden, Türk temsilcileri, durumdan tamamen memnun görünmemekte ve ileri bir tarihte zeytinyağı gibi diğer teklif edilen maddeler üzerinden de ihracat kolaylıklarının temini için ısrar edeceklerini belirtmektedirler.

Halihazırda, Türkiye'nin AET'ye yaptığı **toplam** ihracat mallarının % 85'i az gümrük resimli, veya hiç resimsiz veya tercihi temsil bir muamele görmekte - dir. 1 Temmuz 1968 tarihinden itibaren Türkiye'ye tanınmış olan tarife kotaları globalize olacaktır.

— Mali Protokolun Tatbiki: 1967 senesinde, Avrupa Yatırım Bankası 36.7 milyon dolar değerinde **onbir** projeyi finanse etmiş, bumeblâğın 29.4 milyon doları **on** sanayi projesi için kullanılmıştır. Ortaklığın üçüncü senesi sonunda, AYT'nın Türkiye'ye tahsis etmiş olduğu 175 milyon dolar kredi yardımından 103 milyonu kullanılmış ve bunun 46 milyonundan sanayi projeleri faydalanmıştır. Bunlardan bazıları; kâğıt, karton, kimyevi gübre gibi kamu sektörü tesisleri ile metal, çimento, karton ambalajı ve tekstil gibi özel kuruluşlardır.

Ortaklık Anlaşmasının Geçiş Dönemine intikali için ön Çalışmalar: 1 Aralık 1968 tarihinde, Ortaklık Anlaşması beşinci yılına girerken, Ortaklık Konseyi Anlaşma hükümleri mucibince Türkiye'nin Geçiş Dönemine intikal edebilme ihtimalini incelemeye yetkili olacaktır. Bu mesele incelenirken, Türkiye'nin hâlen içinde bulunduğu ekonomik şartlar ve gelişme trendleri dikkate alınacak; ve prensip itibariyle oniki yıl zarfında Türkiye'nin AET ile dedricen bir gümrük birliğine hazırlanıp hazırlanamıyacağı müzakere edilecektir. Bu meyanda, müzakerelere ışık tutacak malûmatın hazırlanması için ön çalışmaların ilerlemesi gerekmektedir.

III — TÜRKİYE İLE SOVYETLER BİRLİĞİ BEŞ PROJE ÜZERİNDE ANLAŞMAYA VARDILAR

Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında imzalanan 200 milyon dolarlık kredi anlaşması uyarınca, Rusya'nın teçhizat, malzeme ve teknik yardımı ile yurdumuzda

yapılacak yedi projenin beşi üzerinde anlaşmaya varılmıştır. Üçüncü demir-çelik sanayiî tesisleri, asit sülfirik fabrikası, lif levha fabrikası, alüminyum tesisleri ve petrol rafinerisi, ile ilgili kontratların imzalandığı bildirilmiştir. Paşabahçe'de kurulması öngörülen kurşunlu cam tesisleri ile votka fabrikası üzerindeki görüşmeler hâlen devam etmektedir.

15 YIL VADE YÜZDE 2,5 FAİZ

Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında bu projelerin gerçekleşmesi için imzalanan 200 milyon dolarlık anlaşma 15 yıl vadeli ve yüzde 2,5 taizlidir. Hiçbir siyasi kayda tabi olmayan bu kliring anlaşması uyarınca, Rusya'dan ithal edilecek teçhizat ve malzeme karşılığında, tütün fındık, kuru üzüm, narenciye, meyva, sebze, zeytin, canlı hayvan, yün ve pamuklu mensucat, trikotaj ve ayakkabı ihraç edilecektir.

KONTRATI İMZALAYAN 5 PROJE

Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında imzalanan anlaşma uyarınca, Türkiye'de yapılması öngörülen 7 projeden üzerinde anlaşmaya varılan 5 proje şudur:

1. Üçüncü demir ve çelik sanayiî tesisleri: henüz yeri tesbit edilmeyen bu te-edilmeyen bu tesisin kapasitesi bir milyon tondur.

2. Asit sülfirik fabrikası : Bandırma'da tesis edilecek olan 120 bin ton kapasiteli bu fabrikada, yüksek vasıflı Türk prifleri kullanılacaktır.

3. Lif levha fabrikası: Artvin'de kurulacak olan 28 bin ton kapasiteli bu fabrikaya ait ön projeyi tetkik ve tesdik edecek olan Türk eksperler hey'eti Moskova'da bulunmaktadır. Bu fabrika 24 saatte 110 ton «sert lif levha imal edecektir.

4. Alüminyum tesisleri Türkiye'de kurulacak ilk alüminyum fabrikasının ha -

zırlık çalışmalarına Seydişehir'de başlanmıştır. Orta - Doğu'nun en büyük alüminyum fabrikası olacak bu tesis, yılda 200 bin ton alümina, 60 bin ton alüminyum ve 25 bin ton hadde imal edecektir. Etibank tarafından inşa edilecek olan bu fabrikanın faaliyete geçmesi ile, yurdu - muzda yeni bir sanayi kolu meydana gelecektir. Manavgat üzerinde kurulacak olan aynapınar barajı bu tesisin bir parçasını teşkil etmektedir. Baraj, müstakil iki hatla Seydişehir'de kurulacak alüminyum tesislerine enerji nakledecektir.

5. Petrol rafinerisi: İzmir yakınlarında Aliğa köyünde kurulacak olan 3 milyon ton kapasiteli rafinerinin inşaatına başlanmıştır. Rafineride, jet yakıtına kadar, yüksek kaliteli ve çok çeşitli petrol mamûlleri üretilecektir.

IV — SERVET BEYANNAMELERİNİN KALDIRILMASI İÇİN İLK OLUMLU ADIM ATILDI.

Bütçe ve plân karma komisyonunda, 31.1.1960 tarihli ve 193 sayılı gelir vergisi kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bazı maddelerinin yürürlükten kaldırılmasına dair kanun tasarısının müzakeresi yapılmış, bu konuda teşkil edilen alt komisyonun raporu okunduktan sonra, hükümet tasarısı aynen kabul edilmiştir.

Raporda belirtildiğine göre, alt komisyon, hükümet tasarısının görüşmelere esas alınmasını kabul etmiş ve bu tasarının 1'nci maddesini, bu maddenin (b) bendinin 1 numaralı fıkrasında yeralan menkul kıymetler tabirinden sonra «sikke veya külçe halindeki altın ve diğer kıymetli kolleksiyon» ifadesinin ilâvesi suretiyle, 2'nci ve 3'ncü maddelerini ise aynen kabul etmiştir.

Bütçe ve plân karma komisyonunda kabul edilen kanun tasarısı meclislerden geçtikten sonra, 1963 yılındanberi alınan

servet beyannameleri mükelleflere iade edilecektir.

Tasarı aynen şu hükümleri ihtiva etmektedir:

Madde: 1-31/1/1960 tarihli ve 193 sayılı gelir vergisi kanununun 91'nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 9 — Yıllık beyanname, mükellefin kimliğine, şahsî ve medenî haline, gelir ve özel durumuna ve 42-44'ncü maddelere göre yapılacak bildirimlere ait malûmatı ve bu kanunun uygulanması bakımından lüzumlu sair ihtiva eder.

Yukarıda yazılı esaslar dahilinde yıllık beyannamelerin şekil, muhteva ve ekleri maliye bakanlığınca tertip ve tanzim olunur. Mükellefler beyanlarını bu beyanname ile yapmaya veya bu beyannamelerde yazılı bilgilere mütenazır olarak bildirmeye mecburdurlar.

GİDER VE ÖZEL

Madde 113 — Mükelleflerce yıllık beyanname gösterilen veya vergi incelemeleri sırasında tesbit olunan gelir, mükelleflerce bildirilen veya vergi incelemeleri sırasında maddî delillere istinaden tesbit olunan, 81'nci maddeye göre beyan mecburi gider (özel durum bildiriminde yer alan gider mahiyetindeki kalemlerle gelir niteliğinde onların farkı veya vergi incelemeleri sonunda bu fark olarak tesbit edilen miktar dahil) miktarından 1000 lira veya daha fazla düşük bulunduğu takdirde aradaki fark, beyannamenin bulunduğu dönem içinde elde edilmiş ve vergisi ödenmemiş gelir sayılır ve bu miktar üzerinden ikmâlen vergi tarh olunur.

Şu kadar ki, incelemede noksan görülen ve kesin miktarı maddî delillere göre tesbit edilemeyen gider ve özel durum bildirim unsurlarının miktarı takdir komisyonunca tâyin olunur.

Bu hükme göre tarhiyat yapılabilmesi için beyanname gösterilen giderlerin ve özel durum bildirimlerinin incelenmesi ve tarhiyata esas tutulacak miktarın öze varlıktan yapılan harcama ile, borçla veya başka bir kaynaktan karşılandığının veya vergiye tâbi olmayan gelirlerden tahassül ettiğinin mükellef tarafından inceleme sırasında izah olunamaması şarttır.

Bu madde uyarınca yapılacak tarhiyat için hileli vergi suçu ve kaçakçılık cezaları uygulanamaz.

Kaldırılan hükümler:

Madde 3 — Aynı kanunun değişik 114, 115 ve 116'ncı maddeleri ile diğer maddelerinde yer alan servet beyanı ile ilgili hükümler ve 26.6.1964 tarihli ve 484 sayılı kanunun 6'ncı ve 9'uncu maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici madde 1 — 1966 takvim yılında yapılacak beyanlara ilgili olarak 91 ve 113. maddeler hükümleri, bu kanunla değiştirilmeden önceki şekilleriyle uygulanır. Söz konusu maddelerde vâki değişiklikler 1.1.1967 tarihinden itibaren yapılacak beyanlara tatbik olunur.

Mükellefler, 1966 takvim yılı (veya bu yılda kapanan hesap dönemleri) faaliyetleri için verecekleri yıllık beyannamele, değişik 91'nci maddede yer alan özel durum bildirim unsurlarının değişik 91'inci maddede yer alan özel durum bildirim unsurlarının 31.1.1965 tarihindeki net bakiyelerini gösteren bir listeyi ayrıca eklerler. Bu listenin şekli maliye bakanlığınca tâyin edilir.

V — İLK CİDDİ SÜT FABRİKASI İŞLETMEYE AÇILDI

Türkiye süt endüstrisi kurumunun İzmir'de inşa ettiği ilk süt fabrikası, törenle hizmete girmiştir.

18 ay önce temeli atılan fabrika iki süt toplama merkezi ile birlikte 18 milyon 630 bin liraya mal olmuştur. 8 saatte 40 ton süt işleyecek olan fabrika, yakın bir gelecekte iki vardiya halinde 80 ton süt işleyebilecektir.

70 işçi ve memurunun çalıştığı fabrikada günde işlenecek 40 ton sütün 30 tonu, pastörize olarak şişlenecek, 10 tonu da yoğurt yapılacaktır.

Verilen bilgiye göre, fabrika önümüzdeki günlerde pastörize tereyağından başka, meyvalı yoğurt ve kakaolu süt imaline de başlayacaktır. Bir yılda tek vardiya ile işlenecek 11 bin 880 ton sütün elde edilecek 27 milyon 547 bin liralık süt ve mamlulleri, Ege bölgesinde satılacaktır.

Törende konuşan fabrika müdürü yük set Ziraat Mühendisi Faruk Paksoy, fabrikanın kuruluş gayelerini şu beş noktada toplamıştır:

1 — Hıfzısıhha kanunu ve gıda tüzüğüne göre süt ve mamlullerini hastaliksız, mikropsuz olarak imal edip halkımızın sağlığını korumak ve beslenmesini temin etmek.

2 — Bölgemizdeki süt hayvancılığı nı kalkındırıp süt verimini arttırmak suretiyle süt müstahsillerinin emeğini değerlendirmek.

3 — Süt endüstrisinin teknik metodlarını öğretmek, çiftçiyi yeni bilgilerle yetiştirmek.

4 — Süt endüstrisi ile ilgili bütün yan sanayii teşvik etmek.

5 — 6 ay içerisinde, 227 sayılı kuruluş kanunumuza göre, Ege bölgesinde kurulan 22 süt müstahsilleri kooperatifinin sayılarını arttırarak bu fabrikayı zamanla kendilerine devretmek.»

Açılış töreninde konuşan Tarım Bakanı Bahri Dağdaş, da özet olarak: «Bu-

günkü şartlarda, Türkiye'de rasyonel maddada bir hayvancılıktan bahsetmenin mümkün olamayacağını, bütün hayvanların en ilkel bir süt verimi ölçüsüne sahip olarak muhafaza edildiğini, batılı ülkelerde 2 bin 500 litre süt veren bir inekğin bile rantabilitesi münakaşa edilirken, bizde beşyüz kilo süt veren ineklere makbul gözüyle bakılmaktadır. Memlekette süt istihsalini arttırmak suretiyle maliyetin düşürülmesi mümkün olabilecektir.

VI — ALTIN BİRİMİNE DÖNÜLMESİ İÇİN DE GAULLE ÇALIŞMALARINI HIZLANDIRDI

Altın birimine dönüşmesini sağlamak için Amerika'ya karşı açtığı savaş genişleten General De Gaulle, Fransa'nın ortak pazardaki ortaklarını, uluslararası para sistemine son bir hücumda bulunmaya razı etmeye çalışmaktadır.

Merkezi Londra'da olan ve Amerika tarafından desteklenen altın birliğinin kararlarından ve uluslararası rezerv birimleri dolar ve sterlinin durumlarının tehlikeye düşmesinden sonra, şimdi General De Gaulle, Pazartesi günü Brüksel'de dünya para reformlarının görüşmek üzere yapılacak ortak pazar toplantısında yeni bir imtihan geçirecektir.

De Gaulle, Fransa'nın 29 Mart'ta Stockholm'da yapılacak olan onlar grubu Komünist olmayan dünya ülkelerinin sanayi alanında en gelişmişleri) toplantısında sert bir tutum alacağını ima etmiştir. Onlar grubu, para fonunda özel para çekme hakları ve Amerika'nın desteklediği «kâğıt altın» sistemi ile ilgili kararlar alacaktır. «Kâğıt altın» sistemi, Amerikan altın stokunun erimesini önleyecek ve yeni uluslararası rezervler yaratacaktır.

1955'ten beri tenkit ettiği para sistemi üzerinde De Gaulle, Fransa'nın nihai meseleyle ilgili anlaşmaları gözden geçirirken «hareket serbestisinden» vazgeçmeyeceği ihtarında bulunmuştur.

Cumhurbaşkanına göre nihai mesele, altın fiatının artması ve dünya para sisteminin altına dayandırılmasıdır.

Komünist olmayan ülkeleri sterlin ve dolara dayanmaktan kurtarmak için altından başka bir araca sahip olmayan De Gaulle'nün gözünde altın bir ihtiras halini almıştır.

İyi haber alan kaynaklara göre, Cuma günü Fransız merkez bankasının müdürü Jacques Bruent Londra borsasından sonra Paris altın borsasının da kapanmasını gerekli gördüğünü söylemişken, De Gaulle bizzat müdahale etmiş ve Paris külçe altın borsasını açık tutmuştur. De Gaulle'nün «mali sihirbazı» Prof. Jacques Rueff, yıllardanberi altın fiatının iki katına çıkarılmasını istemektedir. Rueff, 1934 yılından bu yana altının onsunun 35 dolara satılmasını diğer bütün maddelerin fiatları ikişer, üçer, dörder misli pahalalanmışken mantıksızca bir tutum saymaktadır.

VII — AMERİKA'DA SON MALİ DURUM

Merkez bankası müdürü Villiam Mchesney Martin'in 1931 den bu yana en çetin mali döneme girildiği açıklaması üzerine, Amerikalılar kredilerin yeniden kayıtlanmasının muhtemel olduğunu anlamışlardır.

Martin'in dünkü konuşması sırasında, enflasyonu dizginlemek ve dış ülkelerde dolara yeniden güven sağlamak için

yüzde 10 vergi zammını gerçekleştirmeden yönetimin ve kongenin başarıya ulaşamayacağını söylemiştir. Martin'e göre: Federal bütçede kabulü mümkün olmayan açığın giderilmesi ve ödemeler dengesinin düzeltilmesi için derhal harekete geçilmezse Amerika ya kredi açmaktan vazgeçecek ya da dolu dizgin enflasyona gidecektir.

Martin'in uyarmaları Vall Street'te kötümser bir hava yaratmış ve New York borsasında hisse senetlerinin fiatları düşmüştür.

Amerikalı editörlere hitabeden merkez bankası müdürünün gerçekte temsilciler meclisinde vergileri düzenleyen komisyonu uyardığı açıktır. Komisyon başkanı Johnson'un ağustos ayında teklif ettiği vergi artışını incelemek üzere pazarı günü yeniden toplanacaktır. Ancak, şimdiye kadar komisyon seçim yılı dolayısıyla bütçedeki kesintilerle ilgili tartışmaların şiddetlenmesi yüzünden, vergi artışı ile ilgili tasarının müzakeresi engellenmiştir.

Bilindiği gibi, Martin'in konuşmasından 24 saat kadar önce merkez bankası iskonto haddini yüzde 5'den yüzde 5,5'a çıkarmıştı. 1929'dan bu yana iskonto haddi hiç bu seviyeye ulaşmamıştı. Vashington'daki gözlemcilerin çoğu merkez bankasının tutumunu vergi artışı kabul edilmezse kredilerin kayıtlanacağı şeklinde yorumlamışlardır.

İşletme Sermayesinin Tanımı, Tesbiti ve Finansmanı

Yazan : Oktay GÜVEMLİ
Sınai Yatırım ve Kredi Bankası
Mali Analisti

1 — İşletme Sermayesinin Tanımı :

Sermaye, kaynaklarına göre, öz ve yabancı sermaye olarak ikiye ayrılır. Öz sermaye, işletmede kullanılan kaynakların ortaklara ait olan kısmıdır. Öz sermayenin vadeli bir borç niteliğinde bulunmadığı ve belli bir süre içinde iadesi gerekmeyeceği anlaşılmaktadır. Yabancı sermaye ise, işletmenin üçüncü şahıslara borçlanmasıdır. Yabancı sermaye kısa, orta ve uzun vadeli olabilir.

Sermaye, kullanıldığı yere göre ise, işletme sermayesi (mütedavil sermaye) ve sabit sermaye olarak ikiye ayrılır. İşletmenin amacına ulaşabilmesi için yararlandığı varlıkların bir kısmının sabit, bir kısmının da değişebilir (döner) nitelikte olması dolayısıyla bu ayrım yapılmaktadır.

Sabit nitelik gösteren işletme varlıkları, başka bir şekle girmeden olduğu gibi kalan ve birden fazla üretim devresi

ne katılarak uzun süre üretim faaliyetine hizmet eden sermaye unsurlarından meydana gelmektedir. Bu unsurlar, birbirini takip eden üretim devrelerinde aşınma ve eskime ile zamanla tükenmekte ve kullanılamaz hale gelmektedirler.

Değişebilir (döner) nitelikteki işletme varlıkları ise, üretim dönemine bir defa katılarak bu dönemin sonunda piyasaya sürülen yahut tükenen veya şeklini değiştiren sermaye unsurlarıdır. Bu varlıklar sınai işletmelerin tabii ve olağan faaliyetleri sırasında çeşitli değişimlere uğramaktadır. Bu değişim, satın alınan ham maddenin işlenerek mamul hale getirilmesini takiben satılarak müşteriler üzerinde bir süre kaldıktan sonra paraya çevrilmesi şeklinde olmaktadır.

İşletmede, yukarıda açıklanan sabit ve döner nitelikteki varlıklar dışında kalan mevcutlar da vardır. İşletme faaliyetlerinin normal akışı içinde döner varlıklara nazaran daha geç nakte çevrilebilir.

diğinden (genellikle bir yıldan fazla) döner varlıklar arasında yer almayan bu mevcutlar, sabit varlıklar niteliğinde de değildir. Genellikle bağlı varlıklar adı verilen bu aktif kıymetler, çeşitli depozitolar ve uzun vadeli alacaklar gibi varlıklardan meydana gelmektedir.

Yukarda özellikleri belirtilen işletme varlıklarından değişebilir (döner) nitelikte olanlar işletme sermayesini meydana getirmektedirler. Buna çalışma sermayesi ve mütedavil sermaye de denilmektedir. İşletmenin döner varlık elemanları şunlardır:

- Kasa ve bankadaki para,
- Mal stoku,
- Müşteri borçları,
- Çeşitli peşin ve geçici ödemeler.

2 — İşletme Sermayesi Çeşitleri :

İşletme sermayesi genellikle net işletme sermayesi, brüt işletme sermayesi olarak ikiye ayrılır. Net işletme sermayesi, döner varlık toplamından kısa vadeli borçlar (cari borçlar) çıkartılarak bulunur. Brüt işletme sermayesi ise, döner varlık toplamına eşittir.

Öbür taraftan işletme sermayesi, durağan işletme sermayesi, değişken işletme sermayesi olarak ikiye ayrılmaktadır. Durağan işletme sermayesi, döner varlık elemanlarının işletmede devamlılık gösteren seviyesidir. Bu seviye, kasa, stok alacak arasında devreden ve sonra tekrar nakit haline gelen döner sermayenin asgari miktarıdır. Durağan işletme sermayesi, asgari bir kasa - banka mevcudu, yeter seviyede ham madde, yardımcı madde ve malzemelerle satışları karşılayabilecek mamul madde stokunu ve satıştan doğan alacakları kapsar. Döner varlıkların bu seviyesine, beklenmiyen hadiseler karşısında işletmenin faaliyetinin aksamamasını temin edecek bir payda dahil edilmelidir.

Değişken işletme sermayesi ise, döner varlık seviyesinin durağan işletme sermayesinin üzerine çıkan kısmı olarak tanımlanmaktadır. İşletme'lerin, tedarik, imalât ve satış faaliyetlerinin aylar veya mevsimler itibariyle değişiklik göstermesi, zaman zaman kasa mevcudu ile ham ve mamul madde stoklarının artırılması ve müşteri borçlarının yüksek bir seviyede tutulmasını gerektirebilir. Nitekim, her işletmede ham madde tedariki veya üretim şartları, imalât faaliyetinin belirli aylarda daha fazla olmasını gerektirebileceği gibi, satışları mevsimlik değişimlere tabi işletmelerle, taahhüt işleri yapan müesseselerde de satışların aylar itibariyle muntazam bir seyir takip etmediği görüldü. Bu durumda müessesenin işletme sermayesi miktarı değişecek ve durağan işletme sermayesinin üzerine çıkacaktır.

Buraya kadar yapılan açıklamalarla, işletme sermayesi kavramı ve işletme sermayesinin çeşitleri üzerinde kısaca durulmuş oldu.

İncelemnin ikinci kısmı, bir imalât sanayii işletmesinde önemli bir sorun olarak ortaya çıkan durağan ve değişken işletme sermayesi miktarlarının tespiti ile ilgilidir.

3 — İşletme Sermayesinin Hesaplanması ve Finansmanı :

Bu kısımda bir imalât sanayii işletmesinde durağan ve değişken işletme sermayesinin hesaplanması ve finansmanı üzerinde ayrı ayrı durulacaktır. İncelemeye başlamadan önce bazı hususların belirtilmesi faydalı olacaktır. Bunlardan ilki, burada işletme sermayesi hesaplamalarında kullanılan bütün usullere temas edilemeyeceğidir. Sonra Türkiye'de imalât sanayii işletmelerinde belli bir hesap düzeni uygulanmadığından, işletme sermayesinin tespitinde yararlanılacak verilerin toplanması birçok güçlükler göster

mektedir. Ayrıca alış ve satış yönünden piyasanın istikrarlı durumunun devamlı olmaması da kabul edilen verilerin değişmesini gerektireceğinden, işletme sermayesinin hesaplanmasını güçleştirmektedir.

30 — Durağan İşletme Sermayesinin Tespiti ve Finansmanı :

300 — Durağan İşletme Sermayesinin Hesaplanması :

İşletmenin döner varlık elemanlarının lüzumlu seviyelerinin tespitinde gözönünde bulundurulması gereken hususlar, aşağıda döner varlık elemanları üzerinde ayrı ayrı durularak belirtilmiştir.

a. Nakit : İşletmenin kasasında ve bankada emrinde tutacağı para miktarı birçok etkenin tesiri altındadır. Önce bir müessesenin borçlarını vadesinde ödeyebilmesini mümkün kılacak bir nakit seviyesinin hazır bulundurulmasının gerektiği akla gelirse de, para mevcudu tahsilât ve tediyeinin miktarına ve zamanına göre değişiklik gösterir.

Öbür taraftan, ödemede kullanılabilecek mevcut kredilerin limitleri, işletmenin büyüklüğü, satın alma imkânları gibi etkenler de normal nakit seviyesine tesir edecektir. Bu sebeple, nakit mevcudu seviyesinin bu şartlara göre ayarlanması gerekmektedir. Ancak alışlagelmiş günlük ödemeleri karşılayacak bir nakit seviyesinin bulunması da esastır. Bu miktara yöneticilerin takdir edeceği bir ihtiyat payı da eklenebilir.

b. Alacaklar : Alacakların normal seviyesi, satışların veresiye satış vadesi süresine düşen kısmı olarak belirlenebilir. Ancak burada satışların tamamının veresiye yapıp yapılmadığına ve peşin yapılan satışların hesapta bekleme sürelerine dikkat etmek gerekecektir.

c. Stoklar : Bir imalât sanayii işlet-

mesine emtea stoku, ham madde, yardımcı madde, işletme malzemesi, yarı mamul ve mamul maddelerden meydana gelmektedir.

Bunlardan ham madde, yardımcı madde ve işletme malzemesiyle ilgili stokların iş hacminin gerçekleştirilebilmesini mümkün kılacak seviyesi, tedarik ve depolama imkânları da göz önünde bulundurularak tespit olunacaktır. Bu seviye, yıllık sarf tutarlarının, satın almadan imalâtta kullanılmasına kadar geçen süreye düşen kısmıdır.

Yarı mamul stokları, imalât faaliyetinde devamlı ve doğru orantılı bir değer artışı kabul edilirse, yıllık imalât giderlerinin yarısı ile yıllık ham madde sarf tutarının imalât süresine düşen kısmı olarak hesaplanabilir. Mamul madde stokları ise, satışın karşılanabilmesi, depolama, mamul çeşitleri, imalât süresi gibi faktörler de göz önünde tutularak tespit edilmekte ve bütün bu faktörlerin gerektirdiği süreye, ham madde v.s. nin de dahil olduğu yıllık imalât giderleri toplamından düşen kısım olarak hesaplanabilir.

d. Çeşitli Peşin ve Geçici Ödemeler :

Bunlar sigorta, kira, satın alma ve çalışmalar yapılan ön ödemelerle, geçici olarak verilen teminat ve depozitolar gibi kalemlerden meydana gelmektedir. Bunların çoğunun seviyesi işletmenin yönetim politikasına ve uyulması zorunlu bulunan şartlara göre değişir. Örneğin, işletmenin ham madde satın alma politikası, satın alma ön ödemelerinin, ücret politikası çalışanlara yapılan ön ödemelerin ve dış ticaret rejimi, akreditif teminat ve depozitolarının seviyesini tayin eder.

Gerekli bir ihtiyat payını da kapsayan bütün bu döner varlık elemanları toplamı, müessesenin iş hacminde azalma meydana gelmediği sürece müessese-

nin durağan işletme sermayesi miktarını verecektir.

Yukardaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, sınai bir işletmenin normal faaliyeti, satın alınan ham madde, malzeme v.s. nin mamul hale getirilmesi ve sonra yapılan satışların müşteriler üzerinde bir süre kalmasını müteakip tahsil edilmesiyle tamamlanan bir seyir takip etmektedir. Döner varlık elemanları arasındaki bu hareketten faydalanılmak suretiyle durağan işletme sermayesi toplam olarak da tespit edilebilir. Bu takdirde önemli olan husus, ham maddenin satın alınmasıyla başlayan ve imalât süresiyle beraber mamulün stokta beklemesi ve satışların müşteriler üzerinde kalması müddetlerini de içine alarak tahsilâtla

sona eren zamanın tespit edilmesidir. Böylece satın almada kullanılan paranın işletmeye dönmesi için lüzumlu süre, başka bir deyişle, sermayenin başlanma süresi hesaplanmış olmaktadır.

Gerekli bir ihtiyat payını da kapsaması gereken bu süreye yıllık satış tutarının isabet eden kısmı, durağan işletme sermayesi tutarını toplam olarak verecektir.

Aşağıda ele alınan örnekle bu tespit usulünün fayda ve mahzurları üzerinde durulmuştur.

Bir imalât sanayii işletmesinde satın almada kullanılan paranın işletmeye dönmesi için gerekli süre (sermayenin bağımlık süresi) şöyle olmaktadır:

	Gün
1 — Ham madde, yardımcı madde ve çeşitli malzemelerin depoda kalma süresi	15
2 — İmalât süresi	10
3 — Mamullerin depoda kalması süresi	30
4 — Müşteriler tanınan vade	90
(Satışların tamamı bu vade ile yapılmaktadır)	
5 — Kasa ve bankadaki paraların günlük cari ödemeleri karşılığı gün sayısı	5
	150

Yıllık giderler toplamı ile satış tutarı :

	Değişken Mas. Tutarı (1.000 TL.)	Sabit Mas. (1.000 TL.)	Toplam Yıllık Sarf (1.000 TL.)
1 — Ham madde, yard. mad. ve İşl. Mlz.	800	—	800
2 — İşçi ve memur ücretleri	650	50	700
3 — Genel imalât giderleri	700	100	800
4 — Amortismanlar	—	300	300
5 — Finansman giderleri ...	100	150	250
6 — Yönetim ve satış giderleri	100	150	250
	2.350	750	3.100

Yıllık satış tutarı	3.400
Maliyet tutarı	3.100
Kazanç Payı	300

$$3.400 \times 150$$

$$\text{Durağan İşletme Sermayesi Miktarı} = \frac{3.400 \times 150}{365} = 1.400$$

Satın almada kullanılan paranın işletmeye dönmesi için gerekli zamanın hesaplanmasında güçlüklerle karşılaşıldığı ve daha çabuk bir hesaplama ile sonuca varılmak istendiği zaman, durağan işletme sermayesi tutarı, yıllık satış tutarı durağan işletme sermayesi devir katsayısına bölünerek bulunabilir.

Durağan işletme sermayesinin devir katsayısı, şüphesiz ki işletmenin bağlı bulunduğu şartlara ve faaliyet gösterdiği branşa göre değişecektir. Örneğin yukarıdaki işletmede durağan işletme sermayesinin devir katsayısı (3.400 : 1.400) 2,43 dür.

Her imalât branşı için bu katsayı önceden tespit edilmiş olduğundan, hesaplamada kolaylık ve çabukluk sağlanabilmektedir. Zira, yapılacak işlem, yıllık tahmini satış tutarının işletmenin faaliyet gös-

terdiği branş için tespit olunmuş katsayıya bölünmesinden ibarettir.

Bunun çok kaba ve yanlışlığa imkân verebilecek bir hesaplama şekli olduğu meydandadır.

Esasen harcanan paranın işletmeye dönme süresinin tespit olunması suretiyle yapılan önceki hesaplamada da önemli yanlışlıklar vardır. Zira imalât için yapılan harcamalar mamule yavaş yavaş eklenmektedir. Dolayısıyla bu harcamaların büyük bir kısmı daha az sermaye bağlılık süresine ihtiyaç gösterecektir. Ayrıca, döner varlık elemanları devir sür'atinin birbirine benzememesi de sermaye bağlama sürelerinin değişmesine sebep olmaktadır. Bu itibarla, ham maddelerin, yarı mamullerin, mamullerin ve müşteri borçlarının, aşağıda yapıldığı gibi, ayrı sürelerle hesaplanması gerekmektedir.

Yıllık Sarf Tutarı (1.000 TL.)	Sermaye Bağlılık Süresi	Durağan İşl. Ser. Miktarı (1.000 TL.)
1 — Ham madde, yardımcı mad. ve işl. malzemesi 800	15/365	32
2 — Yarı mamuller 1.825 (Ham mad., yard. mad. işl. mlz. + 1/2 toplam imalât giderleri)	10/365	50
3 — Mamuller 2.850	30/365	234
4 — Müşterilerden alacaklar 3.400 (Yıllık giderler + ka- zanç payı)	90/365	838
5 — Kasa, Banka v.b. 3.100	5/365	42
		<u>1.196</u>

Döner varlık elemanlarının sermaye bağlılık sürelerinin ayrı olması dolayısıyla, bu elemanların ayrı ayrı hesaplanması suretiyle bulunan durağan işletme ser-

mayesi tutarının daha önce tespit olunan (1.400.000 lira) tutardan farklı olduğu görülmektedir.

301 — Durağan İşletme Sermayesinin Finansmanı :

Buraya kadar yapılan açıklamalarla bir imalat sanayii işletmesinin döner varlık elemanlarının devamlı bulundurulması gereken seviyesinin hesaplanmasına çalışılmıştır. Bu döner varlık tutarının finansmanı şüphesiz ki öz ve yabancı kaynaklarla yapılabilecektir.

Durağan işletme sermayesinin tanımlanmasında açıklandığı üzere, bu sermaye işletmenin döner varlık elemanlarının devamlılık gösteren kısmıdır. Bir imalat sanayii işletmesinin döner varlıklarının belli bir seviyesi devamlılık gösterdiği gibi, kısa süreli borçların da belli bir seviyesi devamlılık gösterecektir. Bu hale

göre ise, müessesenin durağan işletme sermayesinin finansmanında kısa süreli borçların devamlılık gösteren bu kısmından da yararlanacağı tabiidir.

Örneğin, işletme devamlı bir şekilde ham ve yardımcı maddelerini veresiye satın alabilir ve müşteri senetleri karşılığında kısa vadeli kredi kurumlarının vereceği borçlardan yararlanabilir.

Yukarda örnek olarak ele alınan işletmenin satın almalarını bir ay vade ile yapmakta olduğu ve müşteri senetlerinin % 50 si nispetinde kısa vadeli kredi kurumlarının kredilerinden yararlandığı göz önünde tutulduğu takdirde işletmenin kısa süreli borçlarının devamlılık gösteren seviyesi şöyle olmaktadır:

	(1.000 TL.)
— Satın almaların veresiye yapılmasından doğan kaynak	
1	
(800 x —)	66
12	
— Kısa vadeli kredi kurumlarından sağlanan kredi tutarı	
(838 x % 50)	419
Kısa vadeli borçların devamlılık gösteren seviyesi	485
Bu hale göre :	
	(1.000 TL.)
Durağan işletme sermayesi miktarı	1.196
Kısa süreli borçlar	485
Net işletme sermayesi (orta ve uzun vadeli borçlar ve öz kaynaklarla karşılanacak kısım)	711

Durağan işletme sermayesinin finansmanı bu hesaplama ile tamamlanmamaktadır.

Zira, yukardaki döner varlık elemanlarının bir kısmı esasen amortisman ve

kâr gibi öz kaynaklarla aşağıda gösterildiği şekilde karşılanmış durumdadır. Nitekim döner varlık elemanları içinde bulunan amortisman ve kâr miktarı şöyle olmaktadır:

	(1.000 TL.)
Yarı mamuller içinde bulunan amortisman miktarı	4,1
300 10	
(— x —)	
2 365	
Mamuller içinde bulunan amortisman miktarı	24,6
30	
(300 x —)	
365	

Müşteri borçları içinde bulunan amortisman miktarı 74,0
90

(300 x —)
365

Kasa ve bankadaki mevcut para içinde bulunan amortisman
man miktarı 4,1
5

(300 x —)
365

Müşteri borçları içinde bulunan kâr miktarı 106,8
+ 74,0

90
(300 x —)
365

Döner varlık elemanları içinde bulunan amortisman ve
kâr miktarı 180,8

Bu amortisman ve kâr miktarı, daha önce hesaplanmış bulunan 711.000 liralık net işletme sermayesinin içindedir ve öz kaynaklarla karşılanmış durumdadır. Bu-
raya kadar yapılan açıklamalardan da an-
laşılacağı üzere işletme sermayesinin fi-
nansmanı konusunda net işletme serma-
yesindeki değişmelerin tespit olunması
gerekmektedir. Bu itibarla, aşağıda dura-
ğan işletme sermayesindeki artışla net iş-
letme sermayesinde meydana geleck yük-
selme tetkik olunacak ve iş hacmindeki
değişiklik dolayısıyla teşebbüsün münzam
finansman ihtiyacı üzerinde durulacaktır.

**302 — İş Hacminin Gelişmesi Karşısında
Durağan İşletme Sermayesinin Tes-
biti ve Finansmanı :**

**3020 — İş hacminin gelişmesiyle du-
rağan işletme sermayesinde
meydana gelen değişiklik :**

Daha önce örnek olarak alınan işlet-
menin iş hacminde % 20 nispetinde bir
gelişme olduğu kabul edilmektedir. Satış
fiyatlarını değişmediği gözönünde tutul-
duğunda firmanın yıllık tahmini gider
toplamı, satışları ve kârları aşağıdaki şe-
kilde olmaktadır.

	Mas. Tutarı Önceki Değişken Tutarı (1.000 TL.)	Gelişmeden son- raki değişken mas. (1.000 TL.)	Sabit Mas. (1.000 TL.)	Yıllık Sarf (1.000 TL.)
1 — Ham madde, yardımcı mad. ve işl. malzemesi	800	960	—	960
2 — İşçi ve memur ücretleri	650	780	50	830
3 — Genel imalât giderleri	700	840	100	940
4 — Amortismanlar	—	—	300	300
5 — Finansman giderleri	100	120	150	270
6 — Yönetim ve satış gider- leri	100	120	150	270
	<u>2.350</u>	<u>2.820</u>	<u>750</u>	<u>3.570</u>

Tahmini satış tutarı (3.400 x 120) ... 4.080
Maliyet tutarı 3.570
Kâr 510

Gider gruplarının sermaye bağıllık sü-
relerinde bir değişiklik olmadığı kabul

edildiği takdirde durağan işletme serma-
yesi miktarı şöyle olmaktadır:

	Yıllık Sarf Tutarı (1.000 TL.)	Sermaye Bağıllık Süresi	Durağan İşl. Ser. Miktarı (1.000 TL.)
1 — Ham madde, yardımcı madde ve İşl. Mlz.	960	15/365	40
2 — Yarı mamuller	2.130	10/365	58
(Ham mad., yard. mad. işl. mlz. + 1/2 toplam imalât giderleri)			
3 — Mamuller	3.3000	30/365	271
(Ham mad., yard. mad. işl. mlz. + 1/2 toplam imalât giderleri)			
4 — Müşterilerden alacaklar	4.080	90/365	1.006
(Yıllık giderler + Kâr)			
5 — Kasa, banka	3.570	5/365	48
			1.423

Gelişmeden önceki durağan işletme
sermayesi miktarı 1.196.000 liradır. Bu
miktar, iş hacmindeki artışla orantılı o-
larak artsa idi, durağan işletme sermaye-
si miktarının $(1.196.000 \times \% 120)$ 1.435.000
liraya yükselmiş olması gerekirdi. Oysa
ki yukarda yapılan hesaplamalarda % 20
iş hacmi gelişmesinden sonra durağan iş-
letme sermayesi miktarı 1.423.000 lira
olarak bulunmuştur. Bu farkın, sabit mas-
rafların toplam imalât maliyeti içindeki
nispetinin azalması sonucunda meydana
geldiği anlaşılmaktadır. Şu hususun da
belirtilmesi gerekmektedir ki, müşteri
borçları içinde bulunan kâr miktarı, kâ-

rın artışına paralel olarak yükselmese idi
esasen bu fark daha da fazla olacaktı.

3021 — İş hacminin gelişmesi karşısında Durağan işletme sermayesinin fi- nansmanı :

İş hacminin gelişmesi halinde de satın
almaların bir ay vade ile yapılmağa ve
müşteri senetlerinin % 50'si nispetinde
kısa vadeli kredi kurumlarının kredile-
rinden yararlanılmağa devam edildiği göz
önünde tutulursa, durağan işletme serma-
yesinin devamlılık gösteren kısa süreli
borçlarla karşılanan kısmı şöyle olmak-
tadır:

	(1.000 TL.)
— Satın almaların veresiye yapılmasından doğan kaynak $(960 \times \frac{1}{12})$	80
— Kısa süreli kredi kurumlarından sağlanan kredi tutarı $(1.006 \times \% 50)$	503
Kısa Süreli Borçların Devamlılık Gösteren Seviyesi	583
Bu hale göre,	

	(1.000 TL.)
Durağan işletme sermayesi tutarı	1.423
Kısa süreli borçların devamlılık gösteren seviyesi	583
Net İşletme Sermayesi	840

Durağan işletme sermayesi tutarının iş hacminin gelişmesine paralel olarak artmaması nednleri dolayısıyla, net işletme sermayesi miktarının da iş hacmine eşit nispetde ($711 \times \% 120 = 853$) yüksel-

mediği görülmektedir.

İş hacminin gelişmesinden sonra hesaplanmış bulunan döner varlık elemanlarının içindeki kâr ve amortisman miktarı ise şöyle olmaktadır:

	(1.000 TL.)
— Yarı mamuller içindeki amortisman tutarı ($\frac{300}{2} \times \frac{10}{365}$)	4,1
— Mamuller içindeki amortisman tutarı ($300 \times \frac{30}{365}$)	24,6
— Müşteri borçları içindeki amortisman tutarı ($300 \times \frac{90}{365}$)	74,0
— Kasa ve bankadaki para içindeki amortisman miktarı ($300 \times \frac{5}{365}$)	4,1
	106,8
— Müşteri borçları içindeki bulunan kâr miktarı ($510 \times \frac{90}{365}$)	126,0
Döner varlık elemanları içindeki kâr ve amortismanlar	232,8

İş hacminin gelişmesinden sonra, sabit bir masraf olan amortismanların döner varlık elemanları içindeki miktarı değişmemekte, ancak iş hacminin gelişmesiyle artış gösteren kârın döner varlık elemanları içindeki miktarı yükselmektedir.

Buraya kadar yapılan açıklamalarla,

iş hacminin gelişmesiyle durağan işletmesini meydana getiren döner varlık elemanlarının ve kısa süreli borçların devamlılık gösteren seviyesi tahmin edilmiş ve döner varlık elemanları içinde bulunan kâr ve amortisman payları hesaplanmış oldu. Bu hale göre firmanın finansman ihtiyacı şöyle olmaktadır:

	(1.000 TL.)
Gelişen iş hacmine göre net işletme sermayesi	840
Mevcut net işletme sermayesi	711
Net İşletme Sermayesinde meydana gelen artış	129
Döner varlık elemanları artışının kâr ve amortismanlarla karşılanan kısmı ($233 - 181$)	52
Gelişen iş hacminin gerektirdiği finansman ihtiyacı	77
(Orta ve uzun vadeli borçlar veya öz kaynaklarla karşılanması gereken kısım)	

**31 — Değişken İşletme Sermayesinin
Tespiti ve Finansmanı :**

Durağan işletme sermayesinin üzerindeki dalgalanmaları ifade eden değişken işletme sermayesi imalât sanayiinde çalışan her işletmede mevcutsa da, daha çok satışları mevsimlik değişmeler gösteren işletmelerle çeşitli taahhüt işlerine göre imalât programı düzenleyen firmalarda kendini göstermektedir.

**310 — Değişken İşletme Sermayesinin
Tespiti :**

Durağan işletme sermayesinin incelenmesinde örnek olarak alınan işletme buradaki hesaplamalarda da esas alınacaktır. Ancak, imalâtı bütün yıla aynı şekilde dğılan işletmenin 90 gün vade ile yapılan satışlarının aylar itibariyle aşğıdaki şekilde olduğu kabul edilmiştir:

- 1 ci üç ayda her ay, o ayda yapılan imalâtın üçte biri,
- 2 ci üç ayda her ay, o ayda yapılan imalâtın üçte ikisi,
- 3 cü üç ayda her ay, o ayda yapılan imalâtın tamamı ve önceki aylardan kalan üçte bir imalât,
- 4 cü ayda imalâtın tamamı ve önceki aylardan kalan üçte iki imalât.

Örnek alınan işletmenin yıllık gider-leri ile satışları şöyle idi:

	Değişken Mas. (1.000 TL.)	Sabit Mas. (1.000 TL.)	Toplam Yıllık Sarf (1.000 TL.)
1 — Ham mad., yardımcı mad. ve İşl. Malz.	800	—	800
2 — İşçi ve memur ücretleri	650	50	700
3 — Genel imalât giderleri	700	100	800
4 — Amortismanları	—	300	300
5 — Finansman giderleri ...	100	150	250
6 — Yönetim ve satış giderle- ri	100	150	250
	<u>2.350</u>	<u>750</u>	<u>3.100</u>
Yıllık satış toplamı			3.400

Firmanın mamul stokunun ve müşteri borçlarının seviyesi aşağıda hesaplanmıştır.

Aylar itibariyle mamul stokunun tespiti :

	İmalât (1.000 TL.)	Satılan (1.000 TL.)	Depoda Kalan (1.000 TL.)
1 ci ay	237,5	79	158,5
2 ci ay	237,5	79	317,0
3 cü ay	237,5	79	475,5
4 cü ay	237,5	158,5	554,5
5 ci ay	237,5	158,5	633,5
6 cı ay	237,5	158,5	712,5
7 ci ay	237,5	316,5	633,5
8 ci ay	237,5	316,5	554,5
9 cu ay	237,5	316,5	475,5
10 cu ay	237,5	396	317,0
11 ci ay	237,5	396	158,5
12 ci ay	237,5	397	—
	<u>2.850</u>	<u>2.850</u>	

Not : Mamullerin yıllık gider toplamı :
 3.100 — 250 (Yönetim giderleri) =
 2.850.000 lira.

	Satış (1.000 TL.)	Müşteriler üzerinde kalan (1.000 TL.)
1 ci ay	94,5	876,5
2 ci ay	94,5	580
3 cü ay	94,5	283,5
4 cü ay	189,0	378
5 ci ay	189,0	472,5
6 cı ay	189,0	567
7 ci ay	377,5	755,5
8 ci ay	377,5	944,0
9 cu ay	377,5	1.132,5
10 cu ay	472,0	1.227
11 ci ay	472	1.321,5
12 ci ay	473	1.417
	<u>3.400</u>	

Not : İş hacminin geçen yıla nazaran %20 nispetinde artış göstermiş olduğu kabul edildiği takdirde, müşteri

borçları seviyesinin 1 ci ayda 876,500 lira, 2 ci ayda da 580.000 lira olacağı anlaşılmaktadır.

Firmanın, imalât faaliyeti aylara eşit bir şekilde dağıldığı için, ham madde, yard. mad. ve işl. malzemesiyle yarı mamul stoklarının seviyesi aylar itibariyle fazla bir değişiklik göstermeyecektir. Bu

hale göre ise, işletmenin sözü edilen döner varlık elemanlarının seviyeleri, sermaye bağlama sürelerine göre aşağıda hesaplanmıştır.

	Yıllık Sarf (1.000 TL.)	Sermaye Bağlan- ma Süresi (1.000 TL.)	Döner Varlık Elemanları Seviyesi (1.000 TL.)
1 — Ham mad., yard. mad. ve işl. malzemesi	800	15/365	32
2 — Yarı mamuller (Ham mad., yard. mad., işl. mlz. + 1/2 toplam imalât giderleri)	1.825	10/365	50
3 — Kasa, banka v.b.	3.100	5/365	42
			124

Buraya kadar yapılan açıklamalarla işletmenin döner varlık elemanlarının seviyeleri ayrı ayrı tespit edilmiş oldu. Bu

hale göre, firmanın döner varlık elemanları toplamı aylar itibariyle şöyle olacaktır:

Aylar (1.000 TL.)

	1 ci	2 ci	3 ü	4 ü	5 ci	6 e	7 ci	8 ei	9 cu	10cu	11 ei	12 ci
1. Ham mad., yard. mad. ve işl. malzemesi ..	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32
2. Yarı mamuller	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50
3. Mamuller	158	317	475	554	634	712	634	554	475	317	158	-
4. Müşteri borçları ...	877	580	283	378	473	567	755	944	1.132	1.227	1.322	1.417
5. Kasa - Banka	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42
Döner Varlık Eleman- ları Toplamı	1.159	1.021	882	1.056	1.231	1.403	1.513	1.622	1.731	1.668	1.604	1.541

Döner varlık elemanlarının bu seviyelerine göre firmanın net işletme sermayesinin azami seviyesi 882.000 lira civarında olacaktır. Döner varlıkların orta ve uzun süreli borçlar veya öz kaynaklarla karşılanan kısmı bu rakamın üzerine çıktığı takdirde, döner varlık elemanları seviyesi 882.000 liraya inince net işletme sermayesinin de azalması gerekecektir. Bu durum ise, net işletme sermayesinin devamlılık karakterine uymamaktadır.

Bu firma için net işletme sermayesinin asgari seviyesi ise, kısa süreli borçların devamlılık gösteren seviyesine bağ-

lıdır. Bu hale göre, net işletme sermayesinin döner varlık elemanlarının devamlılık gösteren seviyesi ile kısa süreli borçların devamlılık gösteren seviyesi arasındaki fark civarında bulunacağı anlaşılmaktadır.

Firmanın satın almalarının bir ay vade ile yapılmakta olduğu ve hangi seviyede bulunursa bulunsun müşteri borçlarının % 50'si nispetinde kısa süreli kredi kurumlarının kredilerinden yararlandığı kabul bulunduğu takdirde firmanın kısa süreli borçlarının seviyesi şu şekilde olacaktır:

Aylar (1.000 TL.)

	1 ci	2 ci	3 cü	4 cü	5 ci	6 ci	7 ci	8 ci	9 cu	10 cu	11 ci	12 ci
Satın alma borcu ...	66	66	66	66	66	66	66	66	66	66	66	66
Öbür kısa süreli borçlar (Kredi kurumlarından)	438	290	142	189	236	283	377	472	566	613	661	708
Kısa Süreli Borç												
Toplamı	504	356	208	255	302	349	443	538	632	679	727	774

Döner varlık elemanlarının devamlılık gösteren seviyesi 882.000 lira olan işletmenin, kısa süreli borçlarının devamlılık gösteren seviyesinin de bu tablodan 208.000 lira olduğu anlaşılmaktadır.

Bu hale göre firmanın net işletme sermayesi (882 — 208) 674.000 lira olarak kabul edilebilir. Net işletme sermayesi

daha aşağıya düşerse, firma geçici bir nitelikte de olsa üçüncü ayda yeni borçlanma imkânları aramak zorunda kalmaktadır.

Döner varlık elemanları toplamı ile kısa süreli borçlar arasındaki fark da aylar itibariyle şöyle olmaktadır:

Aylar (1.000 TL.)

	1 ci	2 ci	3 cü	4 cü	5 ci	6 ci	7 ci	8 ci	9 cu	10 cu	11 ci	12 ci
Döner varlık elemanları toplamı	1.159	1.021	882	1.056	1.231	1.403	1.513	1.622	1.731	1.668	1.604	1.561
Kısa süreli borçlar ..	504	356	208	255	302	349	443	538	632	679	727	774
Fark	655	665	674	801	929	1.054	1.070	1.084	1.099	989	877	787
Net işletme sermayesi	674	674	674	674	674	674	674	674	674	674	674	674
	+ 19	+ 9	-	- 127	- 255	- 380	- 396	- 410	- 425	- 315	- 203	- 93

Net işletme sermayesi olarak baul edilen tutar, aylar itibariyle döner varlık tutarı ile kısa süreli borçlar arasındaki farktan düşüldüğünde, önce müspet sonra da menfi sonuçların çıktığı görülmektedir. Birinci ve ikinci aylardaki müspet fark net işletme sermayesinin yüksek bir seviyede bulunduğu kanısını vermekte ise de, bu fazlalığın kısa süreli borçların ödenmesinde kullanılması mümkündür.

Üçüncü aydan itibaren ise, mamul madde stoklarının gösterdiği dalgalanmadan dolayı farkın menfi olduğu görülmektedir.

Bu farklar, kâr ve amortismanların net işletme sermayesinde normal olarak meydana getireceği artışlarla karşılanabilir.

Aylar itibariyle kâr ve amortismanların doğuşu şöyle olmaktadır:

Aylar (1.000 TL.)

	1 ci	2 ci	3 cü	4 cü	5 ci	6 ci	7 ci	8 ci	9 cu	10 cu	11 ci	12 ci
Aylar itibariyle amortisman birikimi 300 : 12 =	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25 = 300
Kar birikimi ...	8,3	8,3	8,3	16,7	16,7	16,7	33,3	33,3	33,3	41,6	41,6	41,6 = 300
Kümülatif	33,3	33,3	33,3	41,7	41,7	41,7	58,3	58,3	58,3	66,6	66,6	66,6 = 300

Firmanın devre başında mevcut net işletme sermayesi, doğacak kâr ve amortismanlar başka bir şekilde kullanılmazsa kümülâtif rakamlarda görüldüğü şekilde artış gösterecektir. Bu artış rakamlarına göre, üçüncü aydan itibaren meydana gelen açığın büyük bir kısmının net işletme sermayesindeki artışlarla karşılanabileceği anlaşılmaktadır. 6, 7, 8 ve 9 cu aylarda bu artışların karşılayamadığı farkları ise işletme, geçici olarak şu kaynaklardan faydalanarak finanse edebilmektedir.

- Mamul madde stokları karşılığında temin edilecek yeni kısa süreli krediler.
- Müşterileri senetleri karşılığında yararlanılan kısa süreli kredilerin

orantılı ve kesin rakam olarak artırılması.

- Veresiye satın alma vadelerini yükseltmek.
- Geçici olarak işletme sahiplerinin müesseseye koyduğu tutarlar.

Kaynaklar :

Nicklisch, H: Handwörterbuch der Betriebswirtschaft, Bd. II, Stuttgart 1958, s. 2965 vss.

(Çev: Doç. Dr. Mehmet Yazıcı)

Kızılkaya, Ö. : İşletme Sermayesi, İşletme Sermayesi Tespit Usulleri, İktisat ve Maliyet 15 Ocak 1964, Sayı: 10 15 Mart 1964, Sayı: 12.

Lotte, L. : İşletme Sermayesi Kavramının Eleştirisi Çeviri : Oktay Güvemli Muhasebe Dergisi Şubat 1967 Sayı: 27.

ARSLAN tuğla

ATEŞ TUĞLASI
YAPI TUĞLASI

FABR.: Silâhtar C. 148 Eyüp-Tel : 21 11 32 - MAĞ.: Tersane Cad. 67 Karaköy-Tel : 44 30 40

Aşırı borçlanma tehlikeli midir ?

Eyüp KARADAYI

«Borcun morâl karakteri, kişinin hürriyetini genişletip kısıtlamasıyla ölçülür.»

Prof. Roger SHINN

İdarecilerin bütün çabaları ekonomik büyümeyi enflasyona düşmeden sağlama üzerinde toplanır. Fertlerin en çok korktukları şey de borca batmaktır. Fakat günümüzde hem İdareciler, hemde fertler için kredi almak, yani borçlanmak bir zaruret halini almıştır. Ekonomi için «büyüme faktörü» olan kredi, kişiler için de her türlü konfordan bir an önce faydalanma imkânını sağlar. Fakat, belirli bir sınırı aşınca, krediye başvurmak ekonomik devreyi tehdit edebilir.

Kredi konusunda «Şampiyon» A.B.D. dir. Hem de iki yönlü; devlet ve kişiler olarak. Bu bakımdan vereceğimiz örnekler bu ülkeyle ilgili olacaktır.

A.B.D. de vatandaş ve devlet borca batmış durumdadırlar. Bugün ortalama Amerikalı bir ailenin borcu normal gelirinin % 60'ına ulaşmaktadır. Bu orada pek tabii bir durum olarak karşılanmaktadır. Bir nesillik bir zaman aralığında bu ülkede ahlâk inançları tamamen değişmiştir. Bir zamanlar filozof Emerson şöyle demişti: «Eğer her türlü kötülük yoluna sapmak istemiyorsan, alacaklın Allah'ın gibi borcuna sadık ol».

Amerika'da bankalar borçlularının sağlam ve garantili karşılıklarından ziyade onların «müstakbel kazançlarına» önem vermektedirler. Devlet de tüketiciyi borçlanmaya teşvik etmektedir. İskonto haddini düşük tutmakla kalmayıp, vergilendirmelerde de faizleri masraftan saymaktadır.

Şüphesiz, kredi kapitalizmin temellerinden birisidir. Kredisiz, hiç bir kapitalist tipde işletme ekonomik potansiyelini arttıramaz. Burada yeni olan kişilerin de

muhtemel müstakbel gelir artışlarına güvenerek borçlanabileceği fikridir. Bu fikri uygulamak için «karşılıksız çekler» bile verilmektedir. Yüzde 12 faizli bu çekler çeki verenin müstakbel kazançlarına karşılık tutulmaktadır.

Faiz hadleri de «kademeli» olarak düzenlenmektedir. Gene «müstakbel gelir artışı» göz önünde tutularak önce % 4'ten başlayan faizler % 24'e kadar çıkmaktadır. Bu arada gerçek ortalama faiz haddi de % 8,5'u bulmaktadır. Böylece, meselâ üç yıllık kademeli faizle satın alınan bir

eşya, satış fiyatından % 25 pahalıya mal olmaktadır.

Borcun moral karakteri daha ziyade onun kullanılış şekline bağlıdır. İnsanlar arası karşılıklı güvenlik sağlamak bakımından sosyal bir fonksiyonu vardır. «Union Theological Seminary» Direktörü «Prof. Roger Shinn'e göre; «borcun moral karakteri kişinin hürriyetini genişletip kısıtlamasıyla ölçülür».

A.B.D.'de bütçe açığına önem verilmez. Hazine, dalgalı borçların seviyesini hiç bir zaman düşürmeyi düşünmez. Ve «dengeli» bir bütçe de onlar için pek makbul değildir.

Yeni görüşler devletin masraflarının devamlı arttırılmasıdır. Bu da, ya vergilerin arttırılması, ya da yeni yeni istikrazlara girişilmesine yol açar. John Maynard Keynes'in «yeni konformizm» adlı tearisi bunu telkin eder.

Keynes, satınalma gücü ya da «global talep»i bütün ekonomilerin başlıca dinamik faktörü olarak kabul etmekteydi. O-na göre, büyük bir talep seviyesini sabit tutmak için devlet durmadan borçlanmalı ve bu şekilde elde edilen fonları ekonomiye enjekte etmelidir. Böylece özel yatırımları tamamlamış olur.

Bununla beraber 25 yıl süreyle devamlı uygulanmakla beraber Keynes'in sözleri İncil Kelâmı addedilmemektedir. A.B.D. de borçlanabilme imkânı bir çok küçük devlete demaraj» (Depar) gücü vermiştir. Gene bir çok «eski» ülke, borçlanarak ekonomik strüktürlerini değiştirmişlerdir. İkinci harp sonrasında bir çok enternasyonal kredi teşekkülü kurulmuştur.

Bunların en ünlüsü Dünya Bankası'dır. Bazı memleketler dış borçlara büyük tehallükle sarılmışlardır. Neticede, ezici borçlar enflasyonlar ve ekonomik istikrarsızlıklara yol açılmıştır.

Endonezya, Arjantin Gana v.s. nin durutık sınıra ulaşmasından endişe edilmekde krediye karşı Ortaçağdan kalma bir görüşle allerji mevcuttur.

A.B.D. de de kredi müessesesinin krimu budur. Gerçekten, bir çok memlekettedir. Bu konuda üç endişe sebebi mevcuttur.

1 — Kredi hacminin fazla kabarıklaşmasının talep, inşaat seviyelerini aşırı yükseltip A.B.D. ekonomisini enflasyon ve gerilemeğe sürüklemesi mümkündür.

2 — Bir ekonomik gerileme çeşitli ödeme güçlükleri doğurabilir.

3 — Ekonomik faaliyetin yavaşlaması halinde Amerikalılar birden bire mübayaa ve ödünç almalarını azaltabilirler. Bu da felâkete yol açabilir.

Şimdi A.B.D. de bu kredi başıboşluğuna karşı bazı tenkitler-selâhiyetli ağızlardan yükselmektedir.

Her ne kadar kredinin «kritik eşik»e ulaştığını belirten işaretler mevcut değil iseler de bazı ipuçları bu konuda endişeler yaratmaktadır. Meselâ özel sektördeki borçlar Gayri Safi Millî Hasıladan daha hızlı gelişmektedir. Bu gelişme fertlerin gelirleri ve tasarruflarını da geçmektedir. Kademeli faizli mübayaalara olan talep gittikçe artmakta, ipoteklere el koyma işlemleri de fazlaşmaktadır. Ancak, Amerikalılar büyük (1929 — 30) krizde bile iyi ödeyiciler olmayı başarmışlardır.

Amerikalı, sadece konfor ya da mesken ve oto ihtiyacı saikiyle borçlanmaktadır. Kültürünü arttırmak için her yıl dış seyahatlere çıkmakta, bir takım kurslara devam etmektedir. Bu türlü faaliyetler için borçlanmalar ise iyi birer yatırım teşkil etmektedir. Hülâsa:

«İyi ve yerinde kullanılan kredi bir tehlike vesilesi değil, gelecek üzerine girilen bir iddialaşmadır.»

Ticaret Şirketlerinin Çeşitleri

Yazan: Vasil SARAYLIOĞLU
Serbest Hesap Uzmanı

Ticaret şirketleri ve ticaret kanunu şirketleri :

Ticaret şirketleri, ticari ve iktisadi hayatın inkişafına ayak uydurarak bugün türlü şekillere girmiş bulunmaktadır. Ticaret kanunlarında ticaret hayatında duyulan ihtiyaçlarını tatmin için gün geçtikçe yeni şekiller kabul etmiş bulunuyorlar. Bundan ötürüdür ki ticaret şirketlerini ancak kanunî mevzuat bakımından tahdit etmek mümkün olabilir.

Her memleket kendi mevzuatına göre ticaret şirketi tiplerini tahdit ve tesbit ediyor. Nitekim 1937 tarihine kadar İsviçre'de, Türk Ticaret Kanununun Limited şirket diye adlandırdığı mahdut mesuliyetli şirketler, kanun çerçevesi içine girememişti. 1896 danberi Alman kanununun ihdas ettiği ve Türk kanununa ancak 1926 da limited şirket adı altında ithal edilen G.m.b.H. (Gesellschaft mit beschränkter Haftung) şirketler, Fransız kanununa ancak 1925 tarihinde, İsviçre kanununa da 1936 tadilâtile girmiş bulunuyor. Bu mülâhazalar karşısında, ticaret şirketi çeşitlerini evvelâ Türk Ticaret kanunu bakımından sayıp tarif etmek icap ediyor. (Tk. 136) nci maddesinde ticaret şirketleri beş çeşide ayırıyor «Kollektif, Komandit, Anonim, Limited ve Kooperatif».

1 — Kollektif Şirket :

Ticaret şirketlerinin ilk ve iptidai şekli kollektif şirkettir. Kollektif şirketleri kanunumuz 153 cü maddesinde şu şekilde tarif ediyor.

«Ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek maksadile hakiki şahıslar arasında kurulan ve ortaklarından hiçbirisinin mesuliyeti şirket alacaklılarına karşı tahdit edilmemiş olan şirket Kollektif şirkettir.» Bu tarifteki ayrıncı vasıflara göre, kollektif şirketler iki veya daha ziyade kimseler arasında icrayı ticaret maksadile yapılan bir akde istinat etmekle beraber bu akdin icaplarından olarak, ortaklar müşterek bir firma yani bir ticaret unvanı altında çalışmayı ve bu çalışma neticesinden doğacak kâr veya zararı aralarında paylaşmakla beraber üçüncü kişilere yani şirket alacaklılarına karşı, yalnız ortaya koydukları sermaye miktarile mahdut veya mütenasip bir mesuliyet değil, muameleleriyle gayri mahdut ve aralarında müteselsil bir mesuliyet deruhte etmiş olacaklardır. Bu suretle vücuda getirilen şirket mukaveleleri, ortaklara hudutsuz bir mesuliyet yüklemiş olacağına göre ortaklar arasında karşılıklı bir itimadın mevcut olması icap eder. Bunun içindir ki kollektif şirketler ekseriya baba ve evlâtları, yahut

kardeşler arasında ve hiç olmazsa birbirine karşı kuvvetli bir itimat hissi besleyen dostlar arasında kurulur.

2 — Komandit Şirket :

a) **Adi komandit:** Ticarete ortaklaşa iş görmek isteyenlerden bazıları bütün mameliki ile hudutsuz ve müteselsil bir mesuliyet altına girmek istemiyorlar ise kollektif bir şirkete iştirak etmek bunların işine gelmez. Komandit şirket bu gibi ihtiyaçları tatmin edebilen bir çeşittir. Tk. madde 243 Komandit şirketlerini şu suretle tarif ediyor. «Ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek maksadile kurulan şirket alacaklılarına karşı ortaklardan bir veya bir kaçının mesuliyeti tahdit edilmemiş ve diğer ortak veya ortakların mesuliyeti muayyen bir sermaye ile tahdit edilmiş olan şirket komandit şirkettir.»

Bu tariftten de anlaşılacağına göre komandit şirketlerde ortaklar iki zümreye ayrılır. Bir veya bir kaç tıpkı kollektif şirketlerde olduğu gibi şirket borçlarından dolayı bütün mamelekleri ile gayri mahtut ve müteselsil bir mesuliyet deruhte etmiş bulunuyorlar. Komanditer denilen ikinci zümreye mensup ortaklar ise şirket mukavelesile ve kendi arzu ve rızalarile sınırlarını çizmiş bulundukları mahtut bir mesuliyet karşındadırlar.

b) Aksiyonlu komandit.

Komandit şirketler âdi komandit ve aksiyonlu komandit diye ikiye ayrılıyor. Adi komanditler yukarıda tarif edildi. Ticaret Kanunumuz Kitap II Fasil V Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlere benzerler, çünkü ortaklardan hiç olmazsa bir veya bir kaç yukarıda izah edilen âdi komandit şirketlerde olduğu gibi hudutsuz ve müteselsil mesuliyet ile sorumlu olmağı kabul etmiş bulunacaklardır, diğer bakımdan da anonim şirketlerin bazı unsur ve vasıflarına malik

dirler. Çünkü komanditer denilen mahdud mesuliyetli ortakların getirdikleri sermaye anonimlerde olduğu gibi aksiyonlara bölünür. Bunun için komanditer ortaklara bu çeşit şirketlerde aksiyoner veya hissedar denilir. Ticaret kanunumuz Madde 475 bu çeşit şirketleri şu suretle tarif eder. «Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket, sermayesi paylara bölünen ve ortaklarından bir veya bir kaç şirket alacaklılarına karşı bir kollektif şirket, diğerleri bir anonim şirket ortağı gibi mesul olan şirkettir. Sermaye, paylara bölünmeksizin sadece birden çok komanditerin iştirak nispetlerini göstermek maksadile kısımlara ayrılmış bulunuyorsa adi komandit şirket hükümleri tatbik olunur.

3 — Anonim Şirket:

Kollektif ve komandit şirket çeşitleri bütün ortakların veyahut içlerinden hiç olmazsa bir veya bir kaçının hudutsuz mesuliyet deruhte etmelerini istilzam ediyor. Nisbeten küçük hacimli işlerde tatbiki mümkün görülen bu çeşit şirketler büyük teşebbüslere uygun değildir. Buhar, elektrik gibi hareket kudretlerinin tatbikatı neticesinde sanayi hayatının baş döndürücü bir suretle inkişafı, kara, deniz ve hava nakil vasıtalarının tekemmülü ticaret ve sanayi hayatını o kadar genişletti ki büyük teşebbüsler için büyük sermayelere malik olmak ve büyük rizi-kolara katlanmak icap eder. Tek başına çalışan bir müteşebbis yahut kollektif veya komandit şirketler çevresinde birleşen ortaklar böyle büyük bir rizikoyu üzerlerine almak cesaretini gösteremiyebilecekleri gibi bu kadar büyük bir sermayeyi şahsen ortaya koyabilmekte de müşkilâta uğramış olabilirler. Bilhassa XIX cü yüzyılın ikinci yarısından beri ticaret ve sanayide görülen büyük gelişmeler aynı zamanda büyük sermaye hareketlerine yol açtı. Bu hareketleri idare eden hukukî teşekküllerin başında Anonim şirketleri gö-

rüyoruz. Bu çeşit şirketlerde kişilerin kolaylıkla şirkete iştiraklerini temin için ortaya konulacak sermaye (aksiyon) denilen parçalara ayrılır ve isteyenler bunlardan birkaçını satın almakla hem sermayeye iştirak eder, hem de şirkette ortak sıfatını kazanır. Şirkete ve üçüncü şahıslara karşı deruhte edilecek mesuliyet hadleri de taahhüt edilen aksiyon bedeli ile mahduttur. Bu esaslara göre Ticaret Kanunumuz Madde 269 anonim şirketlerini şu suretle tarif ediyor. «Anonim şirket, bir unvana sahip, esas sermayesi muayyen ve paylara bölünmüş olan ve borçların - dan dolayı yalnız mamelekiyle mesul bulunan şirkettir. Ortakların mesuliyeti, taahhüd etmiş oldukları sermaye payları ile mahduttur. «Bu tariften de anlaşılacağı vechile anonim şirketlerin sermayelerinin tamamı aksiyonlara taksim edilmiş olup aksiyon sahiplerinin üçüncü şahıslara karşı mesuliyetleri işbu aksiyon yolu ile mahdud olduğu gibi şirketin üçüncü şahısları ile olan münasebetleri neticesindeki mesuliyeti de şirket sermayesi ile mahdud olup şirket memeliklerinden öteye geçemez. Şirketin iç teşkilâtında ve dış münasebetlerinde sermaye koyan fertlerin şahsiyetleri tamamen silinerek onun yerine aksiyon ve bunun icapları kaim olur. Sermayeye iştirak edenlere artık ortak veya şerik denilmeyip aksiyoner veya hissedar denilir. Bundan ötürü bu çeşit şirketlere anonim şirket denildiği gibi bazan da aksiyonlu şirket «La société par action» fransızcası veya almancası «Aktien gesellschaft» adı verilir.

4 — Mahdud mesuliyetli şirket (Limited)

Anonim şirketler, aksiyon çıkarmak suretile büyük sermayeleri toplayıp teşkilâtlandırmak kabiliyetine malik olmakla beraber, şirketin kuruluşunda olduğu gibi iç bünyesinin faaliyetinde de bir takım kanunî merasime tâbidir.

Büyük teşkilâtlar için bu gibi merasime katlanabilir, fakat nisbeten küçük te-

şebbüslerde merasim külfetlerinden kaçınmak için (Limited) tipi tercih edilmektedir. Bu çeşit şirketlerde ortaklar, kendi mesuliyetlerini sermaye miktarı ile tahdit etmek imkânını bulabildikleri gibi şirketin de üçüncü şahıslara karşı mesuliyeti, şirket varlığı ile tahdit edilmiştir. Bu bakımdan anonim şirketlere pek benzerler. Fakat anonimlerde sermaye tamamen aksiyonlara bölünmüş olduğu halde limited şirketleri şu suretle tarif ediyor. Madde 503 «İki veya daha fazla hakiki veya hükmi şahıs tarafından bir ticaret unvanı altında kurulup, ortaklarının mesuliyeti koymayı taahhüd ettikleri sermaye ile mahdud ve esas sermayesi muayyen olan şirkete Limited şirket denir». Ortaklar tarafından konulan sermaye için, anonim şirkete olduğu gibi hisse senedi çıkarılmaz.

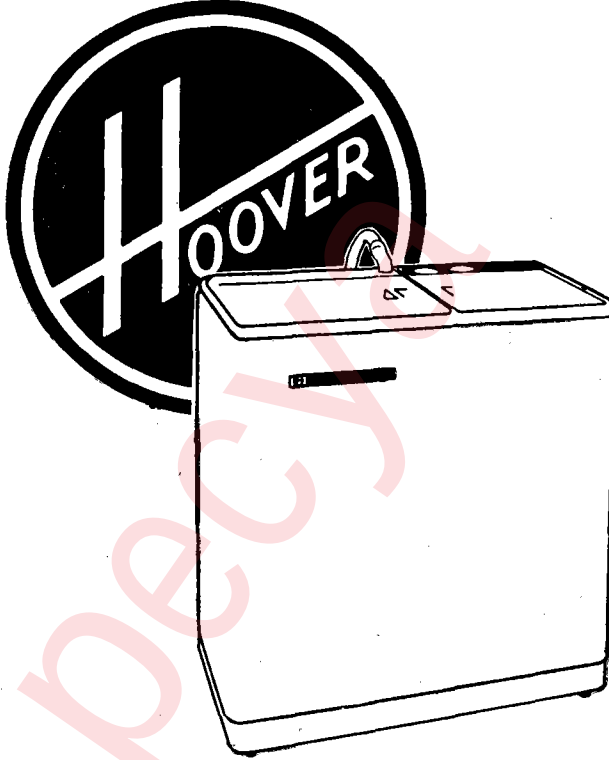
5 — Kooperatif şirket :

Ekseriya Ticaret hukuku çerçevesi içinde tetkik edilmekte olan kooperatif şirketler, bundan önce sözü geçen şirketlerin takip ettikleri maksatlardan büsbütün ayrı bir istikamette inkişaf etmektedir. Kooperatif denilen şirketler, ticaret yapmak ve ticarî bir müesseseyi idare etmek suretile elde edilecek kazancı aralarında paylaşmak için kurulan bir şirket değildir. Bunlar birbirini benzer ihtiyaçlar karşısında bulunan kimselerin gerek maişetlerini ve gerek meslek veya sanatlarını velhasıl her çeşit ihtiyaçlarını karşılamak için yardımlaşarak bir şirket teşkilâtı içinde elbirliği ile tatmin ve temine çalışmak için kurulur. Kooperatifler, ortaklarının bazı ihtiyaçlarını tatmin edecek maddeleri tedarik veya ortakların istihsal edecekleri maddeleri piyasalara arz veya bunlara kredi temin etmek gibi türlü istikametlerde inkişaf ederlerken bu maksatları temin için ticarî teşebbüs alanlarında faal bir rol almak zorunda kalıyorlar. Bundan başka, esas maksatları ticarî faaliyet olmamakla be-

raber, hukukî bir düzen ve teşkilât içinde çalışmak üzere kurulduklarına göre bir şirket ve şekilleri bakımından da ticaret şirketi, hiç değilse ticaret hukuku hükümlerine tabi bir şirket olarak vasıflandırılmaktadır.

Ticaret Kanunumuz Kooperatifleri şu

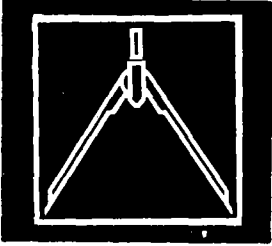
suretle tarif ediyor: Madde 485 «Kooperatif şirket, ortaklarının iktisadî menfaatlerini ve hususile meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını karşılıklı yardım ve kefalet sayesinde sağlayıp korumak maksadile bir ticaret unvanı altında kurulan değişir sermayeli bir şirkettir.»

DÜNYADA EN ÇOK SATILAN ÇAMAŞIR MAKİNESİ

Mataş Ticaret A.Ş. Halaskârgazi Cad. 133
Pangaltı - İstanbul Tel: 47 44 30

(Moran 885)

Türkiye'de Birinci ve ikinci beş yıllık İktisadi Kalkınma Planının mukayesesi

Mualla ERTAN

Türk Ekonomisi seneler içinde incelenirse; zaman zaman mudahale görerek, plânlı şekilde istenilen ekonomik gelişmeye varılmak istenildiğini görürüz. Öyleki bu mudahale daima kısmi olmuş. Yalnız 1960 yılında, 91 sayılı kanunla kurulan devlet Plânlama teşkilâtı tarafından birinci beş yıllık plân hazırlıkları ile, ekonomimizin bütünü ele alınarak geliştirilmeye gidildiğini görüyoruz.

Hazırlanan plânda metot birliği ve gayede paralellik vardır. 2 ci 5 yıllık plânda, safhalı plânlama metodolojisinden yararlanma yolu terciği benimsenmiştir. Bu metot ise, bilindiği gibi, plân çalışmalarının da 3 safhada tamamlanmasıdır :

- I) Makro Ekonomik Safha
Gelişme hızı ve yatırım seviyesi etüdleridir.
- II) Sektör çalışmaları
Sektörler arası munasebetler ve buralardaki üretim ve yatırımlar.
- III) Proje safhaları
Fayda ilişkisi ile makro seviyede tesbit edilerek ulaşılmak istenen gayeye en uygun şekilde sıraya koymak.

Plândaki çalışmalarda yalnızca makro ekonomik çalışmalarla kanınlmamış - tır. Dış ticaret, Plânın plasmanı konusunda, İnkisam (Yatırım, gelirin dağılımı), para ve fiat politikası, istihdam ve tasarruf konularındada çalışmalar benimsenmiştir.

Plânda sektör çalışmalarına önem verildiği; 2 ci 5 yıllık plânda 70 kadar özel ihtisas komisyonunun 1965 yılı mart ayından beri faaliyet gösterdiği, komisyonlarda özel ve kamu sektörlerinden kıymetli elemanların olduğu bu komisyonların envanter çalışmalarını bitirerek, üretim ve talep projeksiyonlarını ve ilgili sektörlerdeki gelişme potansiyellerinde göstererek 1966 martında raporlarını tamamlanmış olduğu belirtiliyor.

İkinci beş yıllık plânda, proje adedinin yetersizliğinin, plân uygulamasını aksattığını belirtilmektedir.

İki plân mukayese edildiğinde aralarında gayede bir paralelliğin olduğu derhal dikkatı çeker. Çünkü her iki plânda da milli gelirdeki artışımızın %7 olarak sağlanması ön görülmüştür.

Fihrislerin mukayesesi :

Her iki plândada memleket ekonomisi bir bütün olarak ele alınmıştır. Fakat ikinci plânda bölümler daha iktisadî bir anlayış içinde ve mevzular derinlemesine ele alınmıştır. Kanatımca bu nedenler birinci plânın bir tecrübe devresine girişte hazırlanması bunun fiilen tatbiki ile elde edilen neticelerden faydalınarak plânın eksik ve tatbikatta uğranmış olduğu güçlüklerin nedenleri incelenerek bu eksik tarafların telafisine gidilmiştir. Her halde iki plânın tatbiki, elde edilen sonuçlar 3 cü plânın daha gerçekçi hazırlanmasına büyük yardım sağlayacaktır.

Birinci Plân:

Plân konularını 10 bölüm içerisinde toplamış olduğunu görüyoruz:

1) Türkiye'nin ekonomik ve Sosyal Yapısındaki Gelişmeler ve Dış Çevre.

2) Plânlı Kalkınmanın 15 yıllık hedefleri.

3) Toplumun Genel Kuruluşu.

4) Ekonominin Genel Kalkınması.

5) Sektörlerde Gelişmenin Genel Görünüşü.

6) Tarım, İmalât, Madencilik, İnşaat, Enerji, Ulaştırma, ve Hizmetler başlığı altında sektörler 7 bölümde ele alınmıştır. Bence yeterli bir oluşum değildir.

7) İnsan Gücü İstihdam Eğitim ve Araştırma.

8) Bölge Plânlaması ve Kalkınması.

9) Uygulama Politikası.

10) Dış İktisadî Münasebetler, Plân Hedefleri ve Stratejisi.

İkinci Plân:

İkinci beş yıllık plânda ise konular 11 bölümde etüd edilmiştir:

1) İkinci beş yıllık kalkınma plânının genel amaçları.

2) Türk Ekonomisinin Gelişmesi ve Kalkınmayı Kısıtlayan Yapısal Güçlükler.

3) Türkiye'nin Nüfusu ve Toplum yapısının özellikleri.

4) İkinci beş yıllık Kalkınma Plânının Ekonomik Hedefleri ve Genel Dengeleri.

5) 1968-1972 Döneminde Türk Ekonomisindeki Gelişmeler.

6) Ekonomik Gelişmede İnsan Unsuru.

7) Toplumun Güvenlik içinde Gelişmesi ve Sosyal Refahı.

8) Toplumun Yurt Üzerinde Yerleşmesi ve Barınması.

9) Sektörlerde Gelişmenin Genel Görünüşü.

10) İnşaat, Genel Enerji, Ulaştırma, Haberleşme, Turizm diğer Hizmet Sektörü diye 5 bölümlü başlık altında birinci beş yıllık plânda Olumsuz bir Ayrım dediğim kısmın yeterli bir ayrıma tabi tutularak Tarım, Madencilik, İmalâtının sanayiden ayrı faaliyet olduğunun farkına varılmıştır.

11) İkinci 5 yıllık plânın Uygulama düzeni.

Her iki plânın hedef ve stratejisi gaye ve düşünürülüğünde toplumun yapısı, problem ve imkânları dikkate alınarak kalkınmanın demokratik bir düzen içinde karma ekonominin imkânlarından istifade edilerek gerçekleştirilmesine inanılmakta olup birinci ve ikinci 5 yıllık plân bir yandan hür ve demokratik sistemin gereği olarak kamu sektörüne emredici, Özel Sektör için yol gösterici durumundadır. Yanlız şu kadarını da belirtmek isterimki 2 ci beş yıllık plân özel sektöre daha önem veriyor ve bunların ekonomik güçlerini geliştirmeye çalışıyor.

İkinci 5 yıllık plânda konulara daha derinlemesine ve iktisadî yönüyle girilmiştir. Yukarıda da işaret ettiğim gibi özel sektörün gelişimi için:

I — Özel sektör yatırımları plânın ekonomik, Sosyal ilkeleri içinde teşvik olunacak.

II — Bu teşviki temin için geliştirilmiş bulunan tetbirler basitleştirilerek uy-

gulamada hızlı işleyen açık bir mekanizma haline getirilecektir.

Bu izahlardan başka ikinci 5 yıllık plân

- a) Fiyat istikrarının korunmasına,
- b) Kaynakların olumlu dağılışının teminine çalışılmasına,
- c) Gelirin fertler, bölgeler ve sektörler arasında daha adil olarak dağılımının teminine.

Önem vermiş ve bunlar için gerekli tedbirleri de:

1) Fiyat istikrarını temininin toplum talebin gereksiz bir şekilde genişlemesine engel olmak.

2) İktisadi Devlet Teşebbüslerinin ürettikleri temel mal ve hizmetlerinin fiyatının tesbitinde hükümete tanınan yetkiler bunlar fiyat istikrarının korunmasında bir araç olarak kullanılacak.

3) Tarımsal üretim seviyesinde meydana gelecek inhirafaların olumsuz etkilerini bertaraf etmek olacaktır.

İkinci plânda para ve kredi politikasına da öne mverildiğini görüyoruz. Para ekonomik kalkınma için gerekli gelişmeyi temin edecek. Fakat bu gelişmenin fiyatlar genel seviyesindeki dengeyi bozmayacak şekilde ayarlanacağı ön görülmektedir. Enflasyonist veya deflasyonist yöndeki baskıların yakından izlenerek önleneyeği düşüncesi hakimdir. Fakat bunda tam muvaffak olunacağını sanmıyorum. Çünkü makro tahlillerde finansman açığı sıfır kabul edilmiştir.

Birinci beş yıllık plânda aynı felsefeyi benimsemişti ve 1964 te muvaffak olundu ise de 1965 yılında para arzının dengeyi bozacak şekilde gelişmesi üzerine yıl nihayetinde gelişme önlenilmeye çalışılmış ve bir takım tedbirler alınmıştır. Kredi dağılımı da genişletilecek, yalnız plânda ön görülen sektörlerle yöneltilen faiz ve vade ehemmiyete göre değerlendirilecek.

Birinci beş yıllık plânın III bölümünde iş ve işçi meseleleri 3 sahife, sosyal güvenlik ise yine 3 sahife içinde ele alınmış. İkinci 5 yıllık plânda ise VI ci bölümde ve şu sınıflamalar içinde izah edilmiştir. (125-229 sayfilerde etüd edilmiştir)

Ekonomik Gelişmede İnsan Unsuru:
İstihdam

Çalışma sorunları

İnsan gücü

Eğitim

Hizmet içi Eğitim

Kültür faaliyetleri

Spor

Bilim ve Araştırma

Milletlerarası Teknik ve Bilimsel Danışmanlık

Sosyal Güvenlik ise VII ci bölümde:

Sosyal Güvenlik

Sağlık

Aile Plânlaması

Sosyal Refah Hizmetleri

Birinci Beş Yıllık Plânın Sorunları :

Kalkınma Plânları :

a) 5 er senelik olacak

Nüfusun artış hızı, kalkınma hızı arasında uzun vâdeli münasebetler üzerinde durulacak.

b) Türk Ekonomisi karma bir ekonomidir. Bu ekonominin en faydalı şekilde değerlendirilmeye çalışılacağı ve ekonominin kurallarından mümkün olduğu kadar uzaklaşılmıyacağı.

c) Toplam tasarrufun artışına paralel olarak özel teşebbüsün yatırımları, hızlı ve ahenkli kalkınmanın gerektirdiği bu teşfikte doğrudan doğruya Kontrollerden kaçınarak vergi, kredi politikaları, Sermaye piyasasının teşekkülü ve geliştirilmesi gibi dolaylı tedbirlere baş vurulacaktır.

d) Devletin İktisad politikasında açıklık ve kararlılık esas olacaktır. Devlet ve özel sektörde uzağı görme ve güvenle hareket sağlanacak.

KALKINMA HIZI :

Plân devresinde hızlı nüfus artışı göz önünde tutularak kalkınma hızı %7 olarak tesbit edilmiş bulunuyor. Yanlış şu kadarını da izah etmek isterimki %7 nin gerçekleşebilmesi için % 14 iç, % 4 dış kaynaklardan elde ederek gayrî sâfi hasıların % 18 i civarında bir yatırım ile mümkün olacaktır.

TASARRUF POLİTİKASI :

a) Millî gelirdeki artışların muhim bir kısmının yatırımlara yöneltileceği (İnancının millet olarak bazı fedakârlıklara katlanmakla mümkün olacağı), Tasarruf artışının gelir dağılımındaki farkları arttırmayacak, zarurî ihtiyaçlar nüfusun artışı nisbetinde artacak.

b) Gerekli tasarrufun sağlanmasında özel ve kamu sektörünün azami seviyede çalışan, bunun yanında cebri tasarrufta cazip görülen enflasyondan kaçınılması icabı düşünülecek.

c) Kamu tasarrufunu sağlamada önemli olan vergilemede (Sosyal adalet ilkeleri içinde ve müterakki bir vergi sisteminin tatbiki) temin edilecek.

YATIRIM POLİTİKASI :

a) Ekonominin bütünü gözönünde bulundurularak kamu ve özel sektör yatırımları düzenlenecek. Kıt sermaye kaynaklarının gereği gibi değerlendirilmesi için objektif ve uzak görüşlü ölçüler içinde yapılması lâzımdır. Kalkınmamız dar imkânların uzun bir devrede verimli sahalara yatırılması ile gerçekleşebilir. (Yatırım marjinal ayarlamalar şeklinde olmalıdır.)

Devletin yatırımlardaki esas prensibi; devlet eliyle yapılacak gelişme için gerekli yatırımlarda, stratejik yatırımları ve özel teşebbüsün gerçekleştiremediği yatırımları yapmak olacaktır.

b) Yatırım yapılmasında ve coğrafi dağılışıda bölgeler arası dengeli kal-

rulacak(Türkiyemizde gelir ve iktisadi kınmanın esasları göz önünde bulundu - faaliyet hacmi bakımından bölgeler arası büyük farklar vardır). Bu farkın giderilmesinde ise şu tetbirler düşünülmüş - tür :

1 — Yatırımlarda kuruluş yeri ile ilgili kararlar üzerinde durulacak.

2 — Yatırım projelerinin hazırlık safhalarında birden fazla yerin üzerinde etüd yapılması sağlanacak.

3 — Projelerde geri kalmış bölgeler kuruluş yeri olarak gösterenler tercih edilecek.

4 — Kamu ve özel teşebbüslerde geri kalmış bölgelere öncelik tanınacak.

5 — Bölgeler arası tercihte bölgelerin gelişme potansiyeli, geri kalmış bölgelerin kalkındırılması ön görülecek.

2 ci KALKINMA PLANININ GENEL AMAÇLARI :

a) Birinci beş yıllık plân gibi, demokratik düzen içinde, karma ekonominin gerekleri benimsenerek gerçekleştirilmek istenmiştir.

b) Kamu sektörü için emredici, özel sektöre destekleyici, fertlerin teşebbüs gücünü ortaya koyucu ve geliştirici bir ortam içinde olacaktır. İkinci beş yıllık plâna nazarın bu noktalara daha ehemmiyet verir durumdadır.

c) 2 ci Yıllık plân iş imkânları açmayı, fert başına düşen millî geliri (hızlı olarak) artırmayı düşünürken, çeşitli gelir gurubları ve gölgeler arasında da dengeli gelişmeyi sağlamaya çalışacaktır.

d) Sosyal adalet ilkesi benimsenmiştir.

e) Millî tasarrufu artırma yoluna gidilerek(artan oranlarda yatırımlar ayrılması sağlanacaktır.

Hedefler :

1) Plânın ana hedefi hızlı bir artış sağlamak, 1968-1972 yılları arasındaki zaman zarfında millî gelirin % 40 olarak artışı düşünülmüş bu % 7 nisbetinde artışa

eşittir. Bu artışı temin için lüzumlu gayretlerin birinci beş yıllık plâna nazaran fazla olması gerekmektedir.

2) Ekonomimizin dış kaynaklara bağılılığının zamanla azaltılması düşünülmüştür. Yanlız şunu da belirtelimki bu devrede artan yatırım ve gelişen ekonomik faaliyetler, ithalatı artırırken, diğer taraftan önceki yıllarda alınmış olan dış borçların geriye dönmesi ikinci plân devresinde ortaya çıkan döviz açığı, dış borçlanmaya devamı gerektirecektir.

3) Yatırımların yurd içinde dengeli dağılmasını sağlayarak çeşitli bölgeler arasındaki gelişme farklarını azaltmak (Bölgeler arası dengeli gelişmenin icabıdır.)

4) Şehirleşmede ekonomiyi iten bir güç olarak faydalanılacak, dengeli bir şehirleşmenin teminine çalışılacak.

5) Fiatlarda istikrarın teminine çalışılacak.

6) Hızlı ve dengeli bir kalkınma temin edilecek.

YATIRIM POLİTİKASI :

Bütün sektörlerin yatırım faaliyetleri etkin şekilde düzenlenecek ve şu noktalarda geliştirilecek:

1) Yatırımları uygulayıcı teşekküllerin gereksiz bir şekilde gelişmesi önlenicek. Mevcut ve cari harcamalara sebep olan bölge müdürlüklerinin azaltılmasına gidilecek.

2) Büyük ve önemli projelerin uygulama ve kontrolünde yerli ve yabancı müşavirlik firmalarından faydalanılacak.

3) Proje yerinin seçimi ilgili kuruluşla merkez plânlama kurulunca verilecek.

4) Ekonominin bütününe ya da birden fazla bakanlığı ilgilendiren araştırma ve yatırım projeleri bakanlıklar arası koordinasyonla devlet plânlama teşkilâtınca sağlanacak.

2 ci BEŞ YILLIK PLÂNDA TAKİP EDİLECEK POLİTİKA :

1) Nüfus Politikası (Aile Plânlaması)
2) İmkân ve kaynakları en iyi şekilde değerlendirmek.

3) Eğitim imkânlarını geliştirmek,
4) Kültür faaliyetlerine önem vermek.

5) Ücret politikası ile adil bir gelir dağılımı sağlamak.

6) Sosyal güvenliği sağlamak (Bunun yanında sosyal sigortalar sistemi geliştirilecek)

7) Halkın sağlık hizmetlerinde daha fazla istifadesini sağlamak.

8) Sağlık hizmetlerinin bölgeler arasında ahenksiz dağılımı ortadan kaldıracak.

9) Köylünün imkânlarını değerlendirmek, ihtiyaçlarını desteklemek için alınacak iktisadî ve sosyal tedbirlere öncelik verilecek.

10) Tarımda üretimin hava şartlarına bağılılık derecesi azaltılacak.

11) Tarımda kooperatifleşme, modern aletler kullanma, kooperatif kanaliyle desteklemek.

12) Hayvancılık geliştirilecek.

13) Orman ve Ürünlerini değerlendirecek ve artırılacak.

14) Balıkçılıkta teşkilatlanma ve soğuk hava zincirinin kurulması temin edilecek.

15) Sanayi sektörüne verilecek sürükleyicilik vasfı ve yatırımların önemli kısmının buraya yöneltilmesi sağlanacak.

16) Sanayi yatırımlarının verimliliğini artırmak, sanayiye ucuz imkânlar sağlamak, sanai tesislerin kurulması ile ilgili muameleleri basitleştirmek, sanayiye ucuz arsa temin etmesi hususları sağlanacak.

17) Geniş organizasyon, üstün teknoloji ve büyük sermayeyi gerektiren stratejik yatırımlarda devlete düşen büyük görev yerine getirilecek.

18) Maden tetkik faaliyetleri hızlandırılacak.

19) Enerji, ulaştırma ve diğeri alt yapı ile ilgili faaliyetler, ekonomik gelişmeye destek ve öncü olacak yönde düzenlenecek.

20) Turizm faaliyetleri modern sanayi anlayışı içinde ele alınacak,

21) Konut yapma faaliyeti uzun süreli programlarla düzenlenecek. (Şehirlere öncelik verilecek)

22) Üretimle değil de tüketime giden küçük tasarruflara konut yatırımlarından istifade yolları aranacak,

23) Ars Spekülasyonunun önüne geçmek üzere devlet arsa stokunu çoğaltacak.

24) Millî gelirin artışlarının artan oranda tasarrufa yöneltilmesi düşünülmüş, fakat bence bunda muaffak olunamaz. Kamu gelirlerinin oranında yatırıma ayrılması için cari harcamaların sınırlı tutulması çalışılması lâzımdır.

25) Sosyal sigortaların ve halkın tasarruf psikolojisi olumlu yöne tevcihe çalışılacak.

26) Kamu Tasarrufu vergileme metodu ile sağlanacak.

27) İhracat gelirinin artması için tipleştirme standartlaştırma, pazarlama, kredi konularındaki çalışmalar hız verilecek.

28) İthalat politikası, döviz kaynağının daha tesirli kullanılma yönüne yöneltililecek.

29) Ekonomik ve sosyal kalkınmada mahallî idarelerin sorumluluğun ve katkıları geliştirilecek.

30) Tarımsal bünyemizin temelindeki aksamaları yok edecek tedbirler dizisine yer verilecek.

Yeni plânın tatbikinde en iyi dilekler.

1968 Yılında Ayrılan Yatırımlar :

1968 yılı programı döneminde genel bütçeden ayrılacak teşvik ve geliştirme fonlarının miktarı 347 milyon Türk lirasıdır.

Bu fonun ana İktisadî faaliyet sektörlerine göre dağılımı aşağıdadır:

1) Sınai geliştirme ve teşvik fonları 232 milyon TL.

2) Madencilik gelişme ve teşvik fonları 5 milyon TL.

3) Tarımsal gelişme ve teşvik fonları 60 milyon TL.

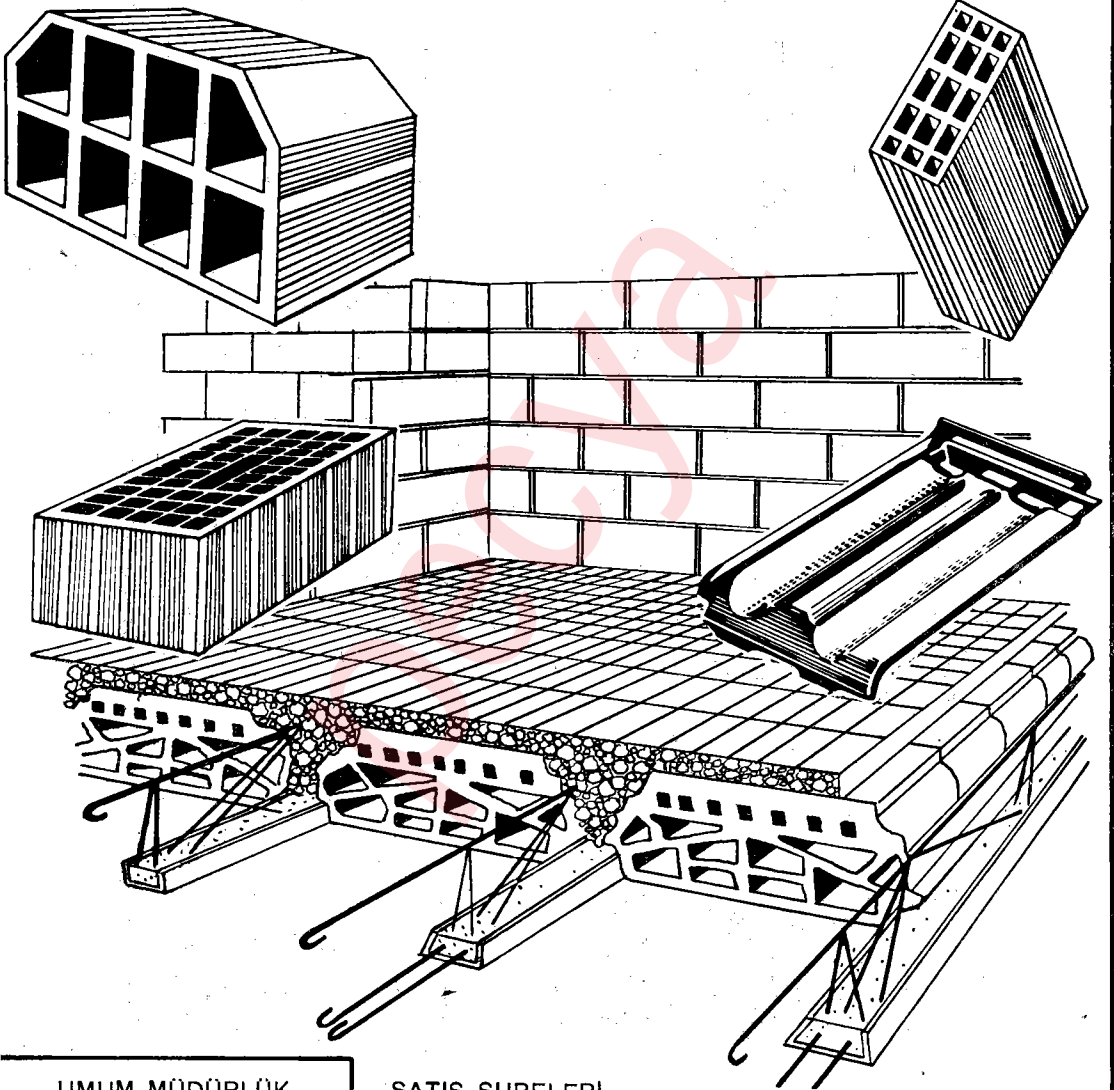
4) İhracat gelişme ve teşvik fonları 10 milyon TL.

5) Turizm geliştirme ve teşvik fonları 40 milyon TL.

Toplam yatırım iktisadî değerler arasında bu şekilde dağıtılmıştır.

TUĞLA - KİREMİT ve ASMOLEN FABRİKALARI

UMUM MÜDÜRLÜK

Meclisi Mebusan Cad. Arhan
Salıpaazarı - İstanbul

☎ : 49 79 56

49 74 14

SATIŞ ŞUBELERİ

İSTANBUL Meclisi Mebusan Cad. Arhan Salıpaazarı - İstanbul

☎ : 49 58 02 - 44 81 29

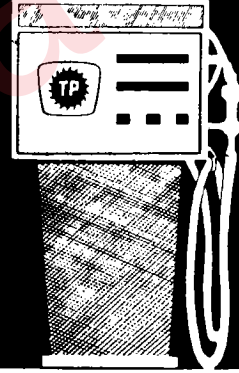
KADIKÖY Mühürdar Fuat Bey Sokak Talas İş Hanı kat 1

Kadıköy - İstanbul

☎ : 36 13 42 - 36 48 98

UBUR K.

İşte
aradığım
akaryakıt...

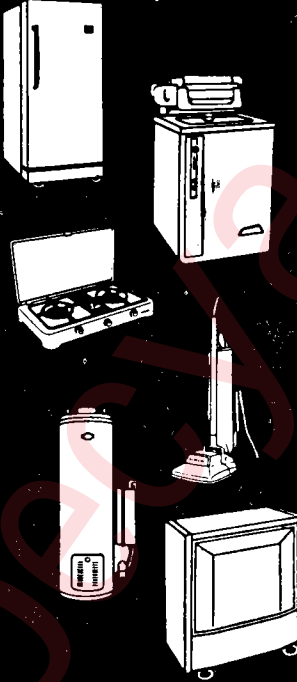
YENİ VE MODERN SATIŞ İSTASYONLARI İLE YURT HİZMETİNDE

TÜRKİYE PETROLLERİ A.O.

Yuvanızda

ARÇELİK
SAADETİNİZİN ANAHTARI

Kendi sahasında Türkiye'nin en güçlü ve modern teşkilatını kurarak batı seviyesindeki tesislerinde senelerden beri çeşitli elektrikli ev aletleri imal eden ARÇELİK, bunları *en uygun fiyatlara* satın alabilme imkânını halkımıza sağlamış bulunuyor.

Eskiden vitrinlerde seyredilen buzdolabı, çamaşır makinası, süpürge, gaz sobası, ARÇELİK'in seri imalât imkânları sayesinde bugün en mütevazı Türk yuvasında dahi sevinçle kullanılıyor... *Türk halkının mutluluğunu sağlıyor.*

ARÇELİK

(Yeni Ajans: 2020)

AKBANK

YENİ YILDA
ÇİFTEHAVUZLAR
İKRAMIYE
APARTMANLARI
SİTESİNDEN
KALORİFERLİ TAMAMEN
PARKELİ ŞAHANE
DAİRELER
VERMEĞE DEVAM
EDİYOR

35

APARTMAN DAİRESİ

AKBANK

**Yuvanızda
bahar**

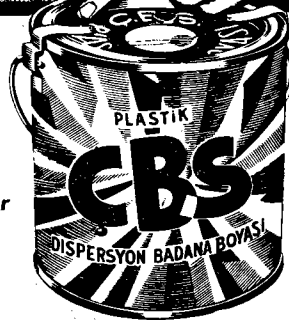
ÇBS

**ile
başlar**

*Çok kolay sürülür
Tamamen kokusuzdur
Çok çabuk kurur
Solmaz, çatlamaz
Su ile yıkanır
Fevkalade cazip pastel renkler*

**ÇAVUŞOĞLU
BOYA SANAYİİ
İSTANBUL**

Hayatı zindan eden
baş ağrılarına karşı

GRİPİN

faydalıdır

GRİPİN,

baş, diş, adale
sinir ağrılarını
teskin eder

GRİPİN,

bayanların
muayyen
zamanlardaki
sancılarında
faydalıdır

GRİPİN,

grip ve nezle
başlangıcında
birçok fenalıkları
önlür

GRİPİN,

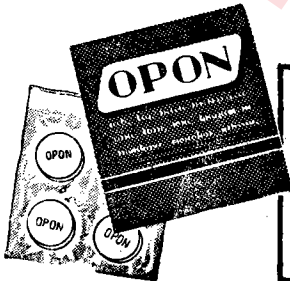
4 saat ara ile
günde 3 adet
alınabilir

FAZLA GÜNEŞTE DURMAKTAN MÜTEVELLİT
RAHATSIZLIKLARDA

OPON

FAYDALIDIR

OPON, baş, diş, adale, sinir
ağrılarını teskin eder

OPON, kırıklık ve yorgunluğa
karşı başarı ile kullanılır

OPON, günde 6 tablet alınabilir

Yeni Ajans : 2021

ÇANAKKALE

Seramik Fabrikaları A.Ş.

**Türkiyede ilk defa beynelmilel
norm ve evsafa uygun olarak
imâl etmekte olduğu**

KAROFAYANS

(BEYAZ VE RENKLİ)

İZALATÖR

(ALÇAK VE YÜKSEK GERİLİM)

**Elektro porselen ve sair seramik mamullerini
piyasaya arz etmektedir.**

Müracaat: Galata, Tersane Cad. Kipman Han Kat 5, Tel: 49 62 50
Fabrika : Tel. Çan 29 **Telgraf: Kaleseramik - İstanbul**

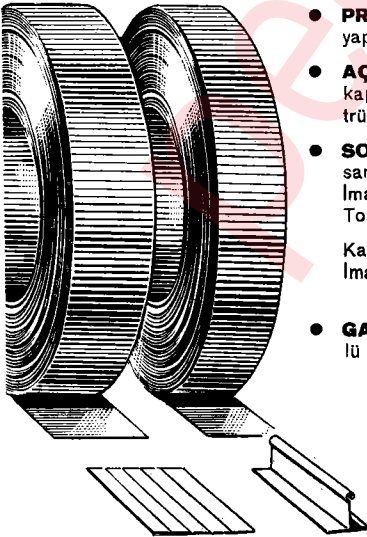
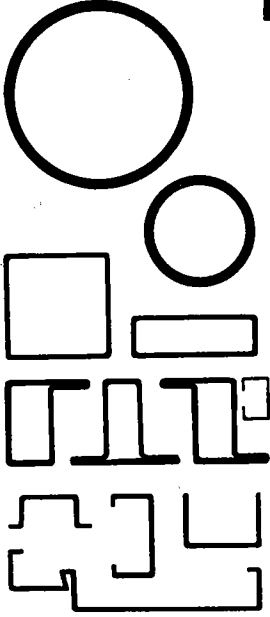

BORU SANAYİİ A.Ş.

İSTANBUL

Tophane, Salıpazarı Han Kat 8 Karaköy — İstanbul
Telefon : 49 00 03 Telgraf : BORUSAN - İstanbul

1968 YILI İMALÂT PROGRAMI

- **SU VE GAZ BORULARI :** TSE 301-DIN 2440'a göre Galvanizli, Siyah ve Bitüm kaplamalı olarak 1/2", 3/4", 1", 1 1/4", 1 1/2", 2", 2 1/2", 3", 4"
- **SULAMA BORULARI :** 51, 63, 76, 89, 102 ve 127 mm. çaplarında 0.8-1.5 mm. et kalınlığında.
- **PRESİZYON BORULAR :** TSE 302-DIN 2394'e göre 9, 13, 16, 19, 21, 25, 32, 38, 42, 48, 51, 60, 76, 89, 100, 120, mm. çaplarında ve 0.8-2.5 mm. et kalınlığında
- **PRESİZYON BORULAR :** (Soğuk çekilmiş): TSE 302 - DIN 2393'e göre
- **KAZAN BORULARI:** TSE 416-DIN 2458'e göre 51, 57, 63, 76, 83, 89, 95, 102, 108, 114, 127 mm. çaplarında.
- **GENEL MAKSATLAR İÇİN BORULAR :** 9-200 mm. çapında, 0.8-5 mm. et kalınlığında
- **ÖZEL MAKSATLAR İÇİN BORULAR:** Paslanmaz çelikten, alüminyum ve sair metallerden mamul borular.
- **PROFİL BORULAR:** Muhtelif şekil ve ölçülerde yapı elemanları profilleri.
- **AÇIK PROFİLLER:** Muhtelif şekil ve ölçülerde, kapı ve pencere kasaları, ile hafif çelik konstrüksiyon profilleri.
- **SOĞUK ÇEKME ÇEMBERLİKLER :** (Çeşitli sanayi ihtiyacı çemberler, ambalaj çemberleri) İmalât normu DIN 1624
Tolerans „ DIN 1544'e göre
Kalite: St 0, St 1, St 2, St 3
İmalât ölçüleri : Genişlik 15 ilâ 400 mm.
Kalınlık 0,3 ilâ 3 mm.
- **GALVANİZLEME İŞLERİ :** Sıcak daldırma usulü ile boru, profil, soğutma bloku, tekne v.s.

1968 YILINDA

17

Milyon
Milyon
Milyon
Milyon
Milyon
Milyon

Milyon

Milyon
Milyon
Milyon
Milyon
Milyon
Milyon
Milyon
Milyon
Milyon
Milyon

T.C. ZİRAAT BANKASI

soğuğa karşı

ATIF TUNA

cep için
yassı şişede

tabiî

KANYAK

(Basın - 14106)